

I. Εισαγωγή

Πρωταρχικό καθήκον κάθε ευνομούμενης πολιτείας αποτελεί η απονομή της δικαιοσύνης, αποδιδομένης διά των οργάνων της και όχι διά της αυτοδικίας, καθώς θα πρέπει να χαίρει των ανάλογων δικαιοκρατικών εγγυήσεων και μόνη αυτή είναι αρμόδια να εξαναγκάσει τους πολίτες σε συμμόρφωση. Το δημοσίου δικαίου δικαίωμα παροχής εννόμου προστασίας, κατοχυρώνεται πολλαπλώς τόσο σε διεθνές επίπεδο¹, όσο και στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης στο α. 20 παρ. 1 του Συντάγματος, πρέπει δε, προκειμένου να εκπληρώνει το σκοπό της συνταγματικής του εγγυήσεως να παρέχεται κατά τρόποπλήρη και αποτελεσματικό. Και πλήρης είναι η παροχή δικαστικής προστασίας όταν αυτή παρέχεται για κάθε διαφορά, ενώ αποτελεσματική όταν παρέχεται σε χρόνο και κατά τρόπο που να εξασφαλίζουν πράγματι την απονομή της δικαιοσύνης². Η παροχή εννόμου προστασίας εξασφαλίζεται μέσω της δυνατότητας ακώλυτης προσφυγής των πολιτών στον δικαιοδοτικό μηχανισμό και περιλαμβάνει τόσο τα δικαιώματα της δικαστικής διάγνωσης της διαφοράς και της προσωρινής προστασίας των δικαιωμάτων τους, όσο και την πραγμάτωση των δικαστικών επιταγών μέσω της αναγκαστικής εκτελέσεως.

Με βάση τα ανωτέρω, διακρίνουμε στη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης δύο επιμέρους στάδια: το λογικά και χρονικά προηγούμενο στάδιο της διαγνωστικής διαδικασίας, κατά το οποίο μια διαφορά άγεται ενώπιον των δικαστηρίων και εκδίδεται η επ' αυτής δικαστική απόφαση και κατόπιν το στάδιο της εκτελέσεως (εκουσίας ή αναγκαστικής)³, προκειμένου να υλοποιηθούν τα προβλεπόμενα στη σχετική δικαστική κρίση.

Θεμέλιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως αποτελεί η ύπαρξη ενός εκ των περιοριστικώς απαριθμούμενων στο άρθρο 904 ΚΠοΔ εκτελεστών τίτλων,

¹ Το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας κατοχυρώνεται στο α. 10 της Οικουμενικής Διακήρυξης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ του 1948, στο α. 11 παρ.1 εδ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου Περί Ατομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων του ΟΗΕ του 1966 που κυρώθηκε από την Ελλάδα, στο α. 6 παρ. 1της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1952 που κύρωσε και η Ελλάδα και στο α. 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βλ. και **ΔαγτόγλουΠρ.**, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Β', Αθήνα-Κομοτηνή 2012, σελ. 961 επ.

² Βλ. διεξοδικότερα και ΔαγτόγλουΠρ., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Β', Αθήνα-Κομοτηνή 2012, σελ. 965 επ.

³ Για τη διάκριση βλ. **Μαριδάκης Γ.**, Η Εκτέλεσις αλλοδαπών αποφάσεων κατά το ισχύον εις την Ελλάδα δίκαιον, 1970, σημ. 89, σελ. 88.

μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και οι δικαστικές αποφάσεις. Νομοθετική επιλογή αποτελεί ο κανόνας να είναι εξοπλισμένες με εκτελεστικότητα οι τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες είναι απρόσβλητες με τα τακτικά ένδικα μέσα (έφεση – ανακοπή ερημοδικίας) και χαίρουν αυξημένης δικονομικής ωριμότητας. Παρά ταύτα, υπόσυγκεκριμένες προϋποθέσεις του ΚΠολΔ, κάποτε κηρύσσονται δικαστικώς προσωρινώς (πρώρα) εκτελεστές και αποφάσεις απλώς οριστικές, κατόπιν αίτησης του νικητή διαδικίου.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η εκτέλεση η οποία επισπεύδεται, καθίσταται περισσότερο επισφαλής, καθώς εξακολουθεί να μπορεί να προσβληθεί και με τα τακτικά ένδικα μέσα. Παράλληλα, και εξ αυτού του λόγου, το έστω και κατ' εξαίρεση αυτό διαδικαστικό - και εν δυνάμει ουσιαστικό - πλεονέκτημα που παρέχεται στον νικήσαντα σε πρώτο βαθμό διάδικο αντισταθμίζεται με την πρόβλεψη στον ΚΠολΔ αμυντικών δικαιωμάτων του ηττηθέντος σε πρώτο βαθμό διαδικίου, σε περίπτωση που η πρωτοβάθμια κυρηχθείσα προσωρινώς εκτελεστή απόφαση καταπέσει. Ως τέτοια προβλέπονται στον ΚΠολΔ, πέραν της ανακοπής του α. 933 ΚΠολΔ⁴, το δικαίωμα επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση του α. 914 ΚΠολΔ και το δικαίωμα αποζημίωσης για άδικη εκτέλεση του α. 940 παρ. 1 ΚΠολΔ⁵.

Αντιστοίχως, για την περίπτωση που η επισπευσθείσα εκτέλεση βασίστηκε σε τελεσίδικη απόφαση, που εν συνεχεία εξαφανίστηκε συνεπεία ασκήσεως έκτακτων ενδίκων μέσων (αναψηλάφηση – αναίρεση), προβλέπονται δικαίωμα επαναφοράς (άρθρα 550 και 579 ΚΠολΔ) και δικαίωμα αποζημίωσης (άρθρο 940 παρ. 2 ΚΠολΔ) του καθ' ου η άδικη εκτέλεση.

Στην παρούσα εργασία λοιπόν, θα εστιάσουμε στα εκ του νόμου παρεχόμενα μέσα προστασίας του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη, στην περίπτωση που ο εκτελεστός τίτλος – η προσωρινώς εκτελεστή ή τελεσίδικη δικαστική απόφαση – που αποτέλεσε το νόμιμο έρεισμα της εις βάρος του διενεργηθείσας διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης εξαφανιστεί συνεπεία ευδοκιμήσεως ενδίκων μέσων (τακτικών ή έκτακτων αντιστοίχως). Με άλλα

4 Με τη διευκρίνιση ότι η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ μπορεί να ασκηθεί μόνο διαρκούσης της διαδικασίας της εκτέλεσης.

5 Τα οποία προϋποθέτουν να έχει λάβει χώρα τουλάχιστον η πρώτη πράξη της διαδικασίας εκτέλεσης.

λόγια, με ποιους τρόπους μπορεί ο καθ' ού η εκτέλεση να αξιώσει την αποκατάστασή του, υπό ποιους όρους και προϋποθέσεις (α 914, 940 §1,2 ΚΠολΔ) και σε ποια έκταση, καθώς και μια γενική αξιολόγηση των σχετικώς υφιστάμενων θεσμών.

II. Περιπτώσεις ελαττωματικής αναγκαστικής εκτέλεσης

Η αναγκαστική εκτέλεση μπορεί να ορισθεί ως «η έννομα ρυθμισμένη διαδικασία δια της οποίας εκβιάζεται με τη βοήθεια των πολιτειακών οργάνων εκτελέσεως η συμμόρφωση του οφειλέτη προς το περιεχόμενο της υποχρεώσεώς του⁶», όπως αυτή ενσαρκώνεται στη δικαστική απόφαση⁷ που αποτέλεσε τον εκτελεστό τίτλο.

Η αναγκαστική εκτέλεση ως διαδικασία εκκινεί, εξελίσσεται και ολοκληρώνεται με μία σειρά από διενεργούμενες από τα όργανα της εκτελέσεως εξώδικες⁸ διαδικαστικές πράξεις⁹, που προϋποθέτουν πρωτοβουλία του επισπεύδοντος (927 ΚΠολΔ) ή τρίτου (971 επ. ΚΠολΔ, 973 ΚΠολΔ) και τείνουν τελικά στην παροχή δικαστικής προστασίας διά της υλοποίησης του περιεχομένου του εκτελεστού τίτλου – εν προκειμένω της δικαστικής αποφάσεως –, οι οποίες όμως ενδέχεται ν' αποδειχθούν ελαττωματικές¹⁰.

Εφαλτήριο για την κατηγοριοποίηση των μορφών που μπορεί να προσλάβει η ελαττωματική αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί η ίδια η επιλογή του δικονομικού νομοθέτη να μην προβεί σε μία γενική ρύθμιση της ελαττωματικής εκτέλεσης, αλλά ανάλογα με την αιτία ελαττωματικότητας, να επιφυλάσσει διαφορετικές συνέπειες και διάφορα – κατά προϋποθέσεις, έκταση και αποτελέσματα – μέσα άμυνας – αποκατάστασης του οφειλέτη.

Ειδικότερα, η συνδυασμένη ερμηνεία του πλέγματος των διατάξεων που εξασφαλίζουν – στα πλαίσια της αναγκαστικής εκτέλεσης – καθολική

⁶ Βλ. Οικονομίδης Β./Λιβαδάς Μ./Γιδόπουλος Λ., Εγχειρίδιον της Πολιτικής Δικονομίας,, III, 1924, §255, σελ. 208, υπό β.

⁷ Η σε κάποιον άλλο από τους ρητά προβλεπόμενους στο άρθρο 904 ΚΠολΔ εκτελεστό τίτλο.

⁸ Βλ. και ΑΠ 1279/1994, ΕλλΔνη 77 (1996), σελ. 644

⁹ Για την έννοια των διαδικαστικών πράξεων εν γένει, αλλά και τον χαρακτηρισμό των πράξεων της εκτελέσεως ως διαδικαστικών βλ. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §7, υπό IV, σελ. 97-98· Μιχαλάκης Εμμ., Περί της αδίκου διαδικαστικής πράξεως, 1944, σελ. 22 επ, σελ. 103· Μητσόπουλος Γ., Διαδικαστικές Πράξεις, εις Τόμο προς τιμήν Γεωργίου Ράμμου, Τόμος II, 1979, σελ. 625.

¹⁰ Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 24-25

προστασία στον οφειλέτη (άρθρα 933, 550, 579, 914, 940 ΚΠολΔ), επιτρέπει τη μια περαιτέρω διάκριση των μορφών της ελαττωματικής εκτέλεσης με κριτήριο το είδος της διαφοράς που αναφέρεται και τη συναφή ανάγκη προστασίας του οφειλέτη, η οποία ανακύπτει:

α) όταν δεν υπάρχει παύση να υπάρχει ο εκτελεστός τίτλος, οπότε στην περίπτωση αυτή μιλάμε για **αδικαιολόγητη εκτέλεση**,

β) όταν η επιχειρηθείσα πράξη εκτέλεσης έγινε κατά παράβαση του προβλεπόμενου διαδικαστικού τύπου, οπότε στην περίπτωση αυτή μιλάμε για **άκυρη εκτέλεση** και τέλος,

γ) όταν είναι ανύπαρκτη η απαίτηση για την οποία επισπεύδεται εκτέλεση, οπότε στην περίπτωση αυτή μιλάμε για **άδικη¹¹ εκτέλεση¹²**.

III. Η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση

1. Εισαγωγικά στοιχεία

Ξεκινώντας από μία ιστορική και δικαιοσυγκριτική προσέγγιση, διαπιστώνουμε ότι **ο θεσμός της επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση** καθιερώθηκε το πρώτον με το άρθρο 665 παρ. 2 του γερμ. ΚΠολΔ (665 CPO του 1877 καταργ. το 1898), όπου και αντιμετωπίστηκε ως ένας γνήσιος δικονομικός θεσμός αποσκοπών στη διόρθωση των σφαλμάτων της απόφασης, χωρίς όμως να ερευνάται συγχρόνως η ύπαρξη περαιτέρω συνεπειών του στο ουσιαστικό δίκαιο ή η αλληλεπίδρασή του με θεσμούς του τελευταίου¹³.

Την ίδια εποχή, στην ελληνική έννομη τάξη ο θεσμός αυτός ήταν άγνωστος. Για πρώτη φορά απαντάται στην ελληνική πολιτική δικονομία του 1834 αρκετά γενικόλογα διατυπούμενος¹⁴, και μόνο για την περίπτωση που γινόταν δεκτή αίτηση αναψηλάφησης και συνακόλουθα εξαφανιζόταν η τελεσίδικη απόφαση

¹¹ **Βλ. Μιχαλάκης Εμμ.**, Περί της αδικού διαδικαστικής πράξεως, 1944, σελ. 6, κατά τον οποίο: «άδικος είναι η πράξις της οποίας το νόημα αντιφάσκει προς το δίκαιον» και σελ. 99 επ. σχετικά με την άδικη αναγκαστική εκτέλεση.

¹² **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 27-39.

¹³ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 157-159.

¹⁴ **Βλ. α. 800 ΠολΔ/1834** «Οι διάδικοι αποκαθίστανται εις ήν ήσαν στάσιν προ της προσβληθείσης αποφάσεως».

που είχε ήδη εκτελεστεί, ενώ έναν αιώνα αργότερα υπήρξε αντίστοιχη νομοθετική πρόβλεψη και για την περίπτωση που γινόταν δεκτή αναιρετική αίτηση (με το α. 23 ν. 3810/1957 το οποίο αντικατέστησε το α. 832 ΠολΔικ/1934). Η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση σε περίπτωση εξαφάνισης προσωρινώς εκτελεστής απόφασης εισήχθη το πρώτον στην ελληνική πολιτική δικονομία με το α. 2 α.ν. 2407/1940, με το οποίο προστέθηκε στη δικονομία του 1834 το α. 766α¹⁵.

Ο θεσμός της αποζημίωσης που προβλέπεται στο α. 940 στον ισχύοντα ΚΠολΔαπετέλεσε κατά πολύ μεταγενέστερη προσθήκη από το θεσμό της επαναφοράς, όπως θα εκθέσουμε κατωτέρω.

2. Νομοθετικός σκοπός του θεσμού της επαναφοράς

Όπως προαναφέρθηκε, βασική προϋπόθεση για την εκκίνηση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι η ύπαρξη εκτελεστού τίτλου (904 ΚΠολΔ), με σπουδαιότατη κατηγορία τις τελεσίδικες, ανέκκλητες και προσωρινά εκτελεστές δικαστικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων. Το πρόβλημα ανακύπτει στις περιπτώσεις που ενώ ήδη χώρησε εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, αυτές κατόπιν εξαφανίστηκαν ή μεταρρυθμίστηκαν συνεπεία ασκήσεως ενδίκου μέσου, καθιστώντας έτσι την διενεργηθείσα εκτέλεση μετέωρη, καθώς απόλλυται το νόμιμο έρεισμά της.

Από δικονομικής απόψεως, η ευόδωση των ενδίκων μέσων – δεδομένου ότι το αίτημα τους είναι σε σχέση με την προσβαλλομένη απόφαση διαπλαστικό - διαπλάθει μια νέα δικονομική κατάσταση (δέον) διαμορφώνοντας εκ νέου τις έννομες σχέσεις των διαδίκων, η οποία όμως διαφέρει από τη διαμορφωθείσα – συνεπεία της προηγηθείσας εκτέλεσης – εμπειρική πραγματικότητα (ον), διαφορά η οποία πρέπει να αρθεί¹⁶.

Με άλλα λόγια, εκείνο στο οποίο στην πραγματικότητα καταλήγουμε είναι να έχει υποστεί ο καθ' ου μία κατ' αποτέλεσμα αδικαιολόγητη εκτέλεση, καθώς «*η έννομη τάξη διαμέσου των οργάνων της προσέβαλε – νομίμως μεν, πλην όμως*

¹⁵ Βλ. **Μπέης Κ.**, Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 498-499.

¹⁶ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 52-53, με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές.

αδίκως – έννομα αγαθά ορισμένου προσώπου, που ενήχθη ως οφειλέτης, προκειμένου να εξαναγκαστεί υπό την πίεση της κρατικής βίας σε παροχή, για την οποία τελικώς, κρίθηκε ότι το πρόσωπο τούτο δεν είχε νόμιμη υποχρέωση¹⁷».

Εκκινώντας από τις ανωτέρω παραδοχές, ευλόγως καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο θεσμός της επαναφοράς σκοπεί στο να αντιμετωπίσει την ανάγκη αποκατάστασης των πραγμάτων στην πριν από την εκτέλεση της αποφάσεως κατάσταση¹⁸, οριοθετώντας το δικαίωμα του καθ' ου η εκτέλεση για επαναφορά των πραγμάτων σε εκείνη τη νομική και πραγματική κατάσταση της περιουσίας του, στην οποία βρισκόταν πριν τη νόμιμη πλην άδικη αναγκαστική εκτέλεση¹⁹, που βασίστηκε στην τελικώς εξαφανισθείσα/μεταρρυθμισθείσα δικαστική απόφαση.

Περαιτέρω, η νομοθετική στόχευση θέσπισης του θεσμού της επαναφοράς καθίσταται εναργέστερη, λαμβανομένων υπόψη και των κάτωθι παραδοχών :

Α) το γεγονός ότι κρίνεται δίκαιο ο ίδιος ο δικαιοδοτικός μηχανισμός να βαρύνεται με την επανόρθωση της αδικίας εις βάρος του οφειλέτη, η οποία συντελέστηκε με βάση εκτελεστό τίτλο που ο ίδιος παραχώρησε²⁰.

Β) Θα ήταν υπέρμετρα σκληρό να αναγκαστεί ο οφειλέτης να ασκήσει αυτοτελή αγωγή για την ανόρθωση της εις βάρος του αδικίας, εμπλεκόμενος σε μία χρονοβόρα και πολυδάπανη διαδικασία, η οποία ενέχει επιπλέον και κινδύνους παραγραφής και ενδεχόμενα ζητήματα νομικής θεμελίωσης.

Γ) Πρέπει να γίνει σεβαστή και η θεμελιώδης αρχή της οικονομίας της δίκης με την εξεύρεση λύσης για την αποτελεσματική προστασία του οφειλέτη.

Δ) Ειδικώς στην περίπτωση του 914 ΚΠολΔ, όπου το θεμέλιο της εκτέλεσης είναι προσωρινά εκτελεστή απόφαση, θα πρέπει να αντισταθμιστεί η νομοθετική εύνοια που επιδεικνύεται προς την πλευρά του δανειστή μέσω του θεσμού της προσωρινής εκτελεσιότητας, να επισπεύσει με αίτημά του (907) πρόωρη

¹⁷ Βλ. Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 21, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος Ι, 2003, υπό άρθρο 914, σελ. 670.

¹⁸ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 279-280.

¹⁹ Βλ. Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 21, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος Ι, 2003, υπό άρθρο 914, σελ. 671.

²⁰ Βλ. Μπρινιάς Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.179.

αναγκαστική εκτέλεση με βάση μία οριστική απόφαση, προτού δηλαδή οριστικοποιηθεί τελεσίδικα η υφιστάμενη νομική κατάσταση²¹.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη, ο θεσμός της επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση αφορά σε εκτέλεση που επιχειρήθηκε με δικαστική απόφαση και όχι με άλλους εκτελεστούς τίτλους²². Στη θεωρία²³ εκφράζεται βέβαια και αντίθετη άποψη, σύμφωνα με την οποία, η λειτουργική ισοδυναμία της διαταγής πληρωμής με τη δικαστική απόφαση, από άποψη εκτελεστότητας, επιβάλλει την προστασία του καθ' ού με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για την επαναφορά²⁴.

3. Η Νομική Φύση του Θεσμού της Επαναφοράς

Δυσχερές παρουσιάζεται το ζήτημα του καθορισμού της νομικής φύσης της επαναφοράς, του αν δηλ. η επαναφορά αποτελεί θεσμό ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου.

α) Η λειτουργική σχέση των θεσμών της επαναφοράς και των ενδίκων μέσων

Κατ' αρχάς, από την επισκόπηση των ίδιων των διατάξεων όπου καθιερώνεται η αξίωση επαναφοράς (914, 550, 579 ΚΠολΔ), γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι το δικαίωμα του οφειλέτη να εφοδιαστεί μ' εκτελεστό τίτλο για την επαναφορά των πραγμάτων στη νομική και πραγματική κατάσταση, στην οποία διατελούσε η περιουσία του πριν από την άδικη αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύθηκε εναντίον του εξαρτάται από την – συνεπεία άσκησης ενδίκων μέσων – εξαφάνιση/μεταρρύθμιση της δικαστικής αποφάσεως που αποτέλεσε το θεμέλιο της διενεργηθείσας εκτέλεσης. Επομένως ο θεσμός της επαναφοράς δεν

²¹Βλ. **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.152.

²²Βλ. **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.234 με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές: **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.180.

²³Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 175 επ.: την θέση αυτή ασπάζεται με κάποιες επιφυλάξεις και η Γέσιου – Φαλτσή: **Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 279-282.

²⁴Η προβληματική αυτή θα αναλυθεί διεξοδικότερα στη συνέχεια.

παρουσιάζει αυτοτέλεια²⁵, αλλά θεσπίζεται ως άμεσα εξαρτώμενος από το θεσμό των ενδίκων μέσων.

Ο θεσμός των ενδίκων μέσων αποσκοπεί λειτουργικά στη διόρθωση των εσφαλμένων δικαστικών αποφάσεων, όταν δε αυτή η δικαιοδοτική κρίση αποτέλεσε το νομικό θεμέλιο μιας ήδη διενεργηθείσας διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, η ευδοκίμησή τους συνεπάγεται την απώλεια του νομικού θεμελίου στο οποίο αυτή επιστηρήχθηκε, καθιστώντας την τελικώς άδικη. Όμως, η ανατροπή του τίτλου που στηρίζει τις πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης δεν καθιστά αυτοδικαίως άκυρες τις πράξεις αυτές, αλλά απλώς δημιουργεί υποχρέωση του επισπεύδοντος να αποδώσει ό, τι προέκυψε από την αναγκαστική εκτέλεση²⁶. Όπως εύστοχα επισημαίνει ο Μπρίνιας²⁷ «την τοιαύτην ανωμαλίαν της εκθεμελιωθείσας αναγκαστικής εκτελέσεως δεν ανέχεται η έννομος τάξις, αλλ' αντιθέτως επιβάλλει εις την Δικαιοσύνην, η οποία εξηφάνισε τον εκτελεστόν τίτλον που η ίδια παρεχώρησε, να επανορθώση μόνη το σφάλμα της διά της επαναφοράς των πραγμάτων εις την προ της εκτελεσθείσης αποφάσεως κατάστασιν».

Ακριβώς αυτή την ανάγκη έρχεται να εκπληρώσει λειτουργικά ο θεσμός της επαναφοράς, να εξασφαλίσει δηλαδή την επανόρθωση των παρεπόμενων συνεπειών της εσφαλμένης δικαιοδοτικής κρίσης σε επίπεδο εκτελέσεως. Με άλλα λόγια, η επαναφορά κατά τη λειτουργία της αναιρεί το αποτέλεσμα της εκτελέσεως και εμφανίζεται ως η *φυσιολογική απόληξη της επιτυχούς ασκήσεως ενδίκων μέσων, εισάγει δηλαδή παραπληρωματικό μηχανισμό διορθώσεως των σφαλμάτων της δικαιοδοτικής κρίσης*²⁸.

Υπό την έννοια αυτή, γίνεται αντιληπτό ότι η επαναφορά καταλύει τελικώς την έννομη σχέση της αναγκαστικής εκτελέσεως, ακριβώς όπως τα ένδικα μέσα καταλύουν την έννομη σχέση της δίκης, εκδηλώνοντας έτσι την άμεση, κύρια και

²⁵ Βλ. **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 21, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος Ι, 2003, υπό άρθρο 914, σελ. 672.

²⁶ Βλ. **Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 282-283.

²⁷ Βλ. **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 179.

²⁸ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 66.

ηθελημένη ενέργειά της στο χώρο του δικονομικού δικαίου, παραδοχή η οποία φαίνεται να δικαιολογεί το χαρακτηρισμό της ως γνήσιου δικονομικού θεσμού²⁹.

β) Η σχέση του θεσμού της επαναφοράς με την αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού

Παρότι, όπως εκτέθηκε αμέσως ανωτέρω, η άμεση, κύρια και ηθελημένη ενέργεια της επαναφοράς εκδηλώνεται στο χώρο του δικονομικού δικαίου, αναντίρρητο παραμένει το γεγονός ότι οι συνέπειες της εκδηλώνονται και στο χώρο του ουσιαστικού δικαίου, καθώς η κατά παραδοχή του αιτήματος επαναφοράς άρση των συνεπειών της άδικης εκτέλεσης, μεταβάλλει όχι μόνο σε νομικό, αλλά τελικώς και σε πραγματικό επίπεδο τις έννομες σχέσεις των μερών.

Κρίσιμες, εν προκειμένω, από πλευράς ουσιαστικού δικαίου είναι οι διατάξεις που αφορούν το θεσμό του αδικαιολόγητου πλουτισμού, καθώς «ο αδικαιολόγητος πλουτισμός καλείται πάντοτε να καλύψει τα κενά της κείμενης νομοθεσίας και να παράσχει προστασίαν προς αποκατάστασιν ανωμάτων και χωρίς δικαιολογίαν περιουσιακών μετακινήσεων³⁰», σκοπό που εν πολλοίς εξυπηρετεί κατά τα άνω και ο θεσμός της επαναφοράς. Το ερώτημα που τίθεται περαιτέρω είναι το εξής: αποτελεί μήπως ο θεσμός της επαναφοράς μία ειδικότερη εκδήλωση του αδικαιολόγητου πλουτισμού έχοντας τον τελευταίο ως θεμέλιό του ή μήπως πρόκειται για έναν *suigeneris* θεσμό του δικονομικού δικαίου με δικαιολογητικό του θεμέλιο το νόμο;

Κύριους άξονες της διερεύνησης αυτού του ζητήματος αποτελούν ο σκοπός, το αντικείμενο και το περιεχόμενο των εν λόγω διατάξεων, η προσέγγιση του πραγματικού και των εννόμων συνεπειών τους, καθώς και η λειτουργία τους στα πλαίσια του ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου.

Κατ' αρχάς εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι και οι δύο θεσμοί σκοπούν στην αποκατάσταση αδικαιολόγητων περιουσιακών μετακινήσεων και οι συνέπειές τους εκδηλώνονται στο χώρο του ουσιαστικού δικαίου, καθώς οδηγούν στην

²⁹ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 67 και τις εκεί περαιτέρω παραπομπές και στη Νομολογία.

³⁰ Βλ. **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.181.

μεταβολή των ουσιαστικών εννόμων σχέσεων των μερών, με το θεσμό όμως της επαναφοράς να προσφέρει ταχύτερη και δραστικότερη προστασία³¹.

Προσεγγίζοντας περαιτέρω εγγύτερα την έννοια του «αδικαιολόγητου», παρατηρούμε ότι κατά το ουσιαστικό δίκαιο η έννοια αυτή έχει ευρύτερο περιεχόμενο, καθώς περιλαμβάνει πολλές διαζευκτικώς τιθέμενες αιτίες, σχετιζόμενες με την ύπαρξη ουσιαστικής αξιώσεως, ενώ στο επίπεδο επαναφοράς του 914 μοναδική αιτία αποτελεί η εξαφάνιση της προσωρινάεκτελεστής απόφασης, αιτία προσδιοριζόμενη μόνον από τις επιταγές του δικονομικού δικαίου³².

Επιπλέον, οι προϋποθέσεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού τίθενται από το ουσιαστικό δίκαιο και οι έννομες συνέπειες της περιουσιακής μετακίνησης εκδηλώνονται ως επακόλουθο της διάγνωσης της ύπαρξης ουσιαστικού δικαιώματος, ενώ οι προϋποθέσεις της επαναφοράς τίθενται ευθέως και επαρκώς προσδιοριζόμενες από το δικονομικό δίκαιο, αποκομμένες από την ύπαρξη ουσιαστικής αξίωσης, συναρτώμενες μόνο με την επανόρθωση των σφαλμάτων της δικαστικής κρίσης που κατέπεσε³³.

Συνακόλουθα στα πλαίσια της επαναφοράς, ο αιτών την επαναφορά δεν μπορεί να αποκρουσθεί με ένσταση που να αφορά στην ανυπαρξία του δικαιώματός του κατά το ουσιαστικό δίκαιο, όπως στην περίπτωση δίκης αδικαιολόγητου πλουτισμού³⁴.

³¹ Βλ. **Γέσιου-Φαλτή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 284.

³² Όπως επισημαίνει η Απαλλαγάκη, μέρος της θεωρίας, αλλά και της νομολογίας, προφανώς επηρεασμένο από τη ρύθμιση του α. 717 παρ. 3 της γερμανικής ΖΡΟ (η οποία πάντως προσεγγίζει εντελώς διαφορετικά το ζήτημα και κατά την οποία η περιουσιακή αξίωση του καθ' ου η εκτέλεση δεν έχει χαρακτήρα αξίωσης αποζημίωσης, αλλά αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού και με την προϋπόθεση ότι ο πλουτισμός εξακολουθεί να σώζεται) συγγείη τη νομική φύση της επαναφοράς του 914 ΚΠολΔ με εκείνη του αδικαιολόγητου πλουτισμού, και μάλιστα ως περίπτωση αιτίας λήξασας ή μη επακολουθήσασας. Βλ. **Απαλλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 132, 166· **Σαμουήλ Σ.**, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, 1993, αρ. 1153, σελ. 354· **Γεωργιάδης Απ.-Σταθόπουλος Μ.**, Αστικός Κώδικς – Ειδικό Ενοχικό, τόμος ΙV, 1982, υπό α.904 ΑΚ, αρ. περιθ. 93 και 122, σελ. 626 και 635 αντίστοιχως· **Καυκάς Κ.**, Ενοχικόν Δίκαιον (Ερμηνεία κατ' άρθρον)- Ειδικό Μέρος, Τόμος Β', 1975, παρ. 9, σελ. 161· **ΑΠ 289/2000** δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ·

³³ Βλ. **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.236· **Γέσιου-Φαλτή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 284· **Απαλλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 60 επ.· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.181-182.

³⁴ Βλ. **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.181· Έτσι και οι **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.154· **Μπέης Κ.**, Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 500, κ.α.: ΕφΘες 1760/2003, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Επιπρόσθετα διαφοροποίηση υπάρχει και ως προς το αίτημα των δύο ενδίκων βοηθημάτων, το οποίο μπορεί να είναι και στις δύο περιπτώσεις καταψηφιστικό, αλλά καθότι η έννοια της επαναφοράς «είναι συνυφασμένη με αναδρομική ενέργεια»³⁵, έχει ως αίτημα να αποδώσει ο επισπεύδων ό,τι και όπως το έλαβε κατά το χρόνο συμμόρφωσης του οφειλέτη με την προσωρινά εκτελεστή απόφαση και όχι μόνο τον σωζόμενο πλουτισμό (α. 909, 910 ΑΚ)³⁶. Ως προς το ζήτημα βέβαια αυτό και την έκταση των αποδιδόμενων, ιδίως για το ζήτημα της τοκοδοσίας θα πρέπει να θεωρηθεί επιτρεπτή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του ουσιαστικού δικαίου, καθώς ελλείπει αντίστοιχη ρύθμιση στο δικονομικό δίκαιο³⁷, και με δεδομένη την σχέση εκλεκτικής συγγένειας μεταξύ των δύο θεσμών³⁸.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να πούμε ότι η επαναφορά έχει μία ουσιαστικού δικαίου αξίωση αποκαταστατικού χαρακτήρα στον πυρήνα της (καθώς επενεργεί τελικώς στις ουσιαστικού δικαίου έννομες σχέσεις των διαδίκων), προβλέπεται όμως και ρυθμίζεται εξ ολοκλήρου από το δικονομικό δίκαιο, τόσο σε επίπεδο προϋποθέσεων, άμεσων έννομων συνεπειών και λειτουργίας. Πρόκειται για μία ενοχή που στηρίζεται, όπως καταδείχτηκε, όχι στον αδικαιολόγητο πλουτισμό αλλά στο νόμο.

Έχει διατυπωθεί τόσο η άποψη ότι η επαναφορά αποτελεί αξίωση του ιδιωτικού δικαίου³⁹, όσο και η άποψη⁴⁰, η οποία θεωρεί την επαναφορά ως ένα γνήσιο δικονομικό θεσμό, επί τη βάση της παραδοχής ότι δεδομένων όσων προεκτέθηκαν, το γεγονός ότι οι απώτερες συνέπειες της ευδοκίμησής της επαναφοράς εκδηλώνονται στο επίπεδο του ουσιαστικού δικαίου, είναι αποτέλεσμα της λειτουργικής σχέσης που συνδέει ευρύτερα το δικονομικό με το

³⁵ Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.182.

³⁶ Βλ. ιδίως Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 140 επ.· Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.236· Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 284.

³⁷ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.182, έτσι και Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 124.

³⁸ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής αποφάσεως, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 620-621.

³⁹ Βλ. Μπέης Κ., Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 502-504· Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.237

⁴⁰ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 57 επ.

ουσιαστικό δίκαιο και δεν επαρκεί για να την χαρακτηρίσουμε ως θεσμό του τελευταίου.

4. Προϋποθέσεις επαναφοράς επί εξαφάνισης ή μεταρρυθμίσεως προσωρινώς εκτελεστής απόφασης (914 ΚΠολΔ)

Άρθρο 914 ΚΠολΔ

Αν το δικαστήριο δεχτεί την ανακοπή ερημοδικίας ή την έφεση οριστικά και κατ' ουσίαν και απορρίψει, ολικά ή εν μέρει, την αγωγή, την ανταγωγή ή την κύρια παρέμβαση, εφόσον αποδειχθεί ότι η απόφαση που προσβάλλεται εκτελέστηκε, διατάζει, αν το ζητήσει εκείνος κατά του οποίου έγινε η εκτέλεση, την επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που βρίσκονταν, πριν εκτελεστεί η απόφαση που εξαφανίστηκε ή μεταρρυθμίστηκε. Η αίτηση υποβάλλεται είτε με τα δικόγραφα της ανακοπής ή της έφεσης και των προσθέτων λόγων είτε με τις προτάσεις είτε με χωριστό δικόγραφο που κοινοποιείται στον αντίδικο. Η εκτέλεση της απόφασης πρέπει να προαποδεικνύεται.

Οι προϋποθέσεις γέννησης του δικαιώματος επαναφοράς στο πρόσωπο του καθ' ου η διενεργηθείσα εκτέλεση στην περίπτωση που αυτή βασίστηκε σε προσωρινώς εκτελεστή απόφαση προβλέπονται στο άρθρο 914 ΚΠολΔ⁴¹ και είναι δυνατόν να διακριθούν σε ουσιαστικές και διαδικαστικές⁴², οι οποίες μάλιστα θα πρέπει να ισχύουν σωρευτικά:

Ουσιαστικές: α) Ευδοκίμηση ενδίκου μέσου

β) Απόρριψη αιτήσεως παροχής δικαστικής προστασίας

Διαδικαστικές: α) Υποβολή σχετικού αιτήματος

β) Η υποχρέωση της προαπόδειξης

⁴¹ Αντίστοιχα, το δικαίωμα επαναφοράς προβλέπεται για την περίπτωση εξαφάνισης της εκτελεσθείσας τελεσίδικης δικαστικής απόφασης κατόπιν άσκησης αναψηλάφησης στο 550 ΚΠολΔ («Το δικαστήριο που δικάζει την Αναψηλάφηση, αν υποβληθεί αίτηση με το κύριο ή το πρόσθετο δικόγραφο της Αναψηλάφησης, διατάζει την απόφαση που δέχεται την Αναψηλάφηση την επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εκτέλεση της απόφασης η οποία εξαφανίστηκε») ή αναίρεσης στο 579 παρ. 2 ΚΠολΔ («Αν αποδεικνύεται προαποδεικτικώς εκούσια ή αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης που αναιρέθηκε, ο Άρειος Πάγος, αν υποβληθεί αίτηση με το αναιρετήριο ή με τις προτάσεις ή με αυτοτελές δικόγραφο, που κατατίθεται στη γραμματεία του Αρείου Πάγου ως την παραμονή της Συζήτησης, διατάζει με την αναιρετική απόφαση την επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την εκτέλεση»).

⁴² Για τη διάκριση των προϋποθέσεων της επαναφοράς σε ουσιαστικές και διαδικαστικές βλ. Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 182-183· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 117 επ.· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 70 επ.

A. Ουσιαστικές Προϋποθέσεις

α) Η οριστική και κατ' ουσίαν παραδοχή του ενδίκου μέσου (ανακοπής ή έφεσης) και η απόρριψη ολικά ή μερικά της αγωγής, ανταγωγής ή κύριας παρέμβασης.

Κατ' αρχάς λοιπόν, θα πρέπει για το ένδικο μέσο που ασκήθηκε να εκδοθεί οριστική απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου, που θα το κάνει δεκτό έχοντας υπεισέλθει στην ουσία της διαφοράς. Δεν αρκεί επομένως η έκδοση προδικαστικής απόφασης, ενώ παράλληλα είναι αδιάφορος ο λόγος της κατ' ουσίαν παραδοχής της έφεσης ή της ανακοπής⁴³. Συγχρόνως όμως, το δικαστήριο θα πρέπει να απορρίψει και την αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, η απόφαση επί της οποίας είχε κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή, αποτελώντας το νομικό θεμέλιο της αναγκαστικής εκτέλεσης που είχε επισπευστεί κατά του αιτούντος την επαναφορά. Στην περίπτωση κατά την οποία έγινε δεκτό το ένδικο μέσο, αλλά παραπέμφθηκε η υπόθεση για να εκδικασθεί σε άλλο αρμόδιο δικαστήριο, το δεύτερο αυτό είναι αρμόδιο ν' αποφανθεί και επί του αιτήματος της επαναφοράς⁴⁴. Του νόμου μη διακρίνοντος, η απόρριψη μπορεί να οφείλεται ακόμη και σε τυπικούς λόγους⁴⁵, γεγονός που καταδεικνύει και την αποσύνδεση του θεσμού της επαναφοράς από την ύπαρξη του επίδικου ουσιαστικού δικαιώματος της κύριας δίκης. Ανάλογη βέβαια της έκτασης της απόρριψης θα πρέπει να είναι και η επαναφορά.

β) Η εκτέλεση της εξαφανισθείσας ή μεταρρυθμισθείσας απόφασης

Σε σχέση με τη δεύτερη αυτή ουσιαστική προϋπόθεση θα πρέπει να επισημανθεί κατ' αρχάς ότι αναφερόμαστε σε εκτέλεση της οποίας έχει διενεργηθεί τουλάχιστον η πρώτη πράξη (αδιάφορο είναι λοιπόν αν βρίσκεται σε εξέλιξη ή περατώθηκε όλη η εκτέλεση)⁴⁶, η οποία μάλιστα θα πρέπει να επισπεύσθηκε με βάση την απόφαση που κηρύχθηκε προσωρινά εκτελεστή και προς ικανοποίηση

⁴³ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.182.

⁴⁴ Βλ. Κεραμεύς-Κονδύλης-Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Τόμος ΙΙ, σελ.1731. Έτσι και Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 70, ΠολΠΚιλικ41/1977, ΝοΒ 1978, σελ.541.

⁴⁵ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 74, ΠολΠΣερ 178/1976, ΑρχΝ 1977 σελ.55-56, ΜονΠΧαλκ 346/1972, Αρμ1972σελ.548.

⁴⁶ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.183

της απαίτησης που επιδικάσθηκε με την τελευταία, η οποία στη συνέχεια εξαφανίσθηκε ή μεταρρυθμίσθηκε με την απόφαση επί του ενδίκου μέσου με το οποίο προσεβλήθη⁴⁷.

Πέραν αυτών είναι αδιάφορος ο τρόπος, το είδος της εκτέλεσως (άμεση-έμμεση)⁴⁸ και το είδος της διαδικασίας με την οποία εκδόθηκε η προσωρινά εκτελεστή απόφαση⁴⁹.

Περαιτέρω, καθώς ο νόμος αναφέρεται σε «εκτέλεση» γενικώς⁵⁰ και όχι σε «αναγκαστική εκτέλεση», το 914 ΚΠολΔ μπορεί να εφαρμοσθεί και στην περίπτωση της εκούσιας εκτέλεσης, καθ' ότι η διατύπωση αυτή φαίνεται ηθελημένη (βλ. μάλιστα ρητώς στο 579 παρ. 2 ΚΠολΔ), με την έννοια ότι είναι δυνατό ο υπόχρεος να συμμορφώθηκε προς το περιεχόμενο της προσωρινώς εκτελεστής απόφασης για να αποφύγει την επαπειλούμενη έναρξη αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ήθελε να παραιτηθεί από το δικαίωμά του να ασκήσει ένδικα μέσα⁵¹. Στην περίπτωση αυτή και μόνο, όταν με άλλα λόγια η κατά τα άνω συμμόρφωση του υποχρέου ήταν να μεν εκουσία αλλά όχι και αυθόρμητη – οικειοθελής, καθώς αποτελεί συνέπεια εξαναγκασμού και υποταγής στην επαπειλούμενη εκτέλεση και δεν σημαίνει αποδοχή της αποφάσεως⁵² μπορεί να εφαρμοσθεί το άρθρο 914 ΚΠολΔ⁵³. Διαφορετικά, αν ο υπόχρεος κατέβαλε αυθορμήτως και ανεξάρτητα από την ύπαρξη του εκτελεστού τίτλου εναντίον του, θεωρείται ότι προβαίνει σε εξώδικη καταβολή με την έννοια των άρθρων 416 επ. ΑΚ, και επομένως αποκλείεται η ενεργοποίηση του δικονομικού θεσμού της επαναφοράς⁵⁴.

⁴⁷ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 183· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 120.

⁴⁸ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 183.

⁴⁹ Βλ. **Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 285.

⁵⁰ Βλ. και **ΑΠ 1678/1984**, ΝοΒ 1985, σ. 1019.

⁵¹ Βλ. **Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 286.

⁵² **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ. 183.

⁵³ **Βλ. ΑΠ 1678/1984**, ΝοΒ 33.1018, **ΕφΑθ 8776/1998** δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁴ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 79-80 με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές και σε σχετική Νομολογία.

B. Διαδικαστικές Προϋποθέσεις

α) Η υποβολή αιτήματος

Η διάταξη του 914 ΚΠολΔ (όπως και όλες οι διατάξεις περί επαναφοράς στον ΚΠολΔ), εναρμονιζόμενη προς την θεμελιώδη αρχή της διαθέσεως (106 ΚΠολΔ) που διέπει το δικονομικό μας σύστημα, απαιτεί αίτηση του διαδίκου που ασκεί το τακτικό ένδικο μέσο για την ενεργοποίηση του δικαιοδοτικού μηχανισμού, αποκλείοντας έτσι την αυτεπάγγελτη δράση και εξουσία του δικαστηρίου να διατάξει την επαναφορά ακόμη και αν διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της⁵⁵.

Η πρόβλεψη αυτή είναι δικαιοπολιτικά ορθή, επιπλέον διότι και για την κήρυξη της απόφασης (με βάση την οποία επισπεύσθηκε η εκτέλεση) ως προσωρινά εκτελεστής, απαιτείται εξ ίσου αίτημα του δανειστή (907 ΚΠολΔ).

Παραδεκτούς τρόπους υποβολής του αιτήματος αυτού συνιστούν οι εξής⁵⁶:

ι) με το δικόγραφο του ενδίκου μέσου,

ιι) με το δικόγραφο των προσθέτων λόγων,

ιιι) με τις προτάσεις,

ιιιι) με αυτοτελές δικόγραφο που κοινοποιείται στον αντίδικο (ακόμα και με το δικόγραφο της κλήσης προς συζήτηση⁵⁷).

Όταν το αίτημα της επαναφοράς εισάγεται στο δικαστήριο του ενδίκου μέσου, ευνόητα το απώτατο χρονικό όριο υποβολής του στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, συμπίπτει με τη λήξη της εκκρεμοδικίας, καθώς από τη στιγμή

⁵⁵ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 84.

⁵⁶ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 285· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.187.

⁵⁷ **Βλ. Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.238.

πουτο δικάζον δικαστήριο θα εκδώσει την οριστική απόφασή του, θα έχει απεκδυθεί πλέον κάθε εξουσίας του να κρίνει επί της ουσίας της διαφοράς⁵⁸.

Θα πρέπει να παρατηρηθεί στο σημείο αυτό ότι για λόγους που ανάγονται στο νομοθετικό σκοπό πρόβλεψης του θεσμού της επαναφοράς (βλ. παραπάνω υπό III. 1) εισάγεται στην περίπτωση αυτή εξαίρεση από τον κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας (α. 12 ΚΠολΔ) και ένας σοβαρός περιορισμός των διατυπώσεων της προδικασίας (α. 110 ΚΠολΔ)⁵⁹ υπέρ της διευκόλυνσης άρσης των συνεπειών μιας «αδικαιολόγητης» εκτέλεσης. Στην ουσία πρόκειται για μια περίπτωση επιτρεπτής παροχής προκαταβολικής δικαστικής προστασίας υπό την έννοια του α. 69 παρ, 1 εδ.δ,ε τελούσας υπό τη διπλή ενδοδιαδικαστική αίρεση ευδοκίμησης του ενδίκου μέσου και απορρίψεως της αγωγής⁶⁰.

Όμως, εάν ο διάδικος παρέλειψε να υποβάλει νομότυπα το αίτημα επαναφοράς στο δικαστήριο του ενδίκου μέσου, μπορεί να ασκήσει προς τούτο αυτοτελή αγωγή ή ανταγωγή⁶¹, καθώς η διαδικαστική ευχέρεια που του παρέχεται μέσω του 914 ΚΠολΔ, δεν αποκλείει την επιλογή της οδού της τακτικής δίκης⁶².

Στην περίπτωση αυτή, αναφορικά με τα ζητήματα αρμοδιότητας και τηρητέας διαδικασίας, κατά μία άποψη⁶³ θα εφαρμοστούν οι γενικές διατάξεις και θα ακολουθηθεί η τακτική διαδικασία, ενώ κατ' άλλη άποψη⁶⁴ αρμόδιο θα πρέπει να είναι το δικαστήριο το οποίο εξέδωσε την προσωρινά εκτελεστή απόφαση και η διαδικασία θα πρέπει να καθορίζεται με βάση τη διαδικασία έκδοσης του

⁵⁸ Πάγια άποψη, **Βλ.Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 86 και περαιτέρω παραπομπές σε θεωρία και νομολογία στην υποσ. 64·**Μ.Μαργαρίτης/Α.Μαργαρίτη**, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Θεωρία και Νομολογία, Τόμος ΙΙ,2012, σελ 543.

⁵⁹**Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 84.

⁶⁰**Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 85, η οποία στην περίπτωση αυτή που η επαναφορά υποβάλλεται προς συνεκδίκαση με το ένδικο μέσο και εξαρτάται από τη διαδικαστική του τύχη την αποδίδει με τον όρο ενδοδιαδικαστική επαναφορά.

⁶¹**Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 87, κατά την οποία νοητή είναι περαιτέρω η ενάσκηση του αιτήματος επαναφοράς και δι' ενστάσεως συμψηφισμού, ιδίως στις χρηματικές απαιτήσεις, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι συντρέχουν οι όροι των άρθρων 440 επ. ΑΚ, και ιδίως η προϋπόθεση της αμοιβαιότητας.

⁶²**Βλ.Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983,Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.185·**Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.157.

⁶³ **Βλ. Μ.Μαργαρίτης/Α.Μαργαρίτη**, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Θεωρία και Νομολογία, Τόμος ΙΙ,2012, σελ 543, **ΕΦΑΘ 5084/2001**,ΕλλΔ 2003 σελ.1413.

⁶⁴ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 92.

αρχικώς εκτελεστού τίτλου. Επιπλέον, υποστηρίζεται μεμονωμένα⁶⁵ ότι στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να ερευνάται όχι μόνο η εξαφάνιση της απόφασης, αλλά και η ουσία της διαφοράς, ενώ κατ' άλλη άποψη⁶⁶, η επαναφορά διατηρεί τον αυτό χαρακτήρα ακόμη και όταν ασκείται αυτοτελώς. Τέλος, έχει υποστηριχθεί και η άποψη⁶⁷ ότι δεν είναι δυνατή η δι' αυτοτελούς αγωγής άσκηση αιτήματος επαναφοράς, και ότι στην περίπτωση αυτή ο καθ' ου η διενεργηθείσα εκτέλεση δύναται ν' αξιώσει από τον αντίδικό του όσα έλαβε ο τελευταίος διαμέσου της τελικώς άδικης εκτέλεσης εναντίον του μόνο επί τη βάση του αδικαιολόγητου πλουτισμού.

Σε επίπεδο απόδειξης επισημαίνεται ότι δεν υφίσταται εδώ η υποχρέωση της προαπόδειξης, και έτσι έχουμε μια ενδεχόμενη διεύρυνση των δυνατοτήτων του εναγομένου στην κατάστροσή της άμυνάς του (π.χ. η υπό προϋποθέσεις δυνατότητά του να προβάλλει ένσταση συμψηφισμού / επίσχεσης)⁶⁸.

Τέλος επισημαίνεται ότι, όταν το αίτημα επαναφοράς εισάγεται στο δικαστήριο του ενδίκου μέσου, στην υποβολή αιτήσεως επαναφοράς νομιμοποιείται, κατ' αρχήν, ο διάδικος που ασκεί το ένδικο μέσο⁶⁹. Όμως, καθώς στην περίπτωση αυτή η αίτηση επαναφοράς ακολουθεί, ως παρεπόμενο, τους κανόνες που διέπουν την ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση στην άσκηση των κατ' ιδίαν ενδίκων μέσων⁷⁰, στην περίπτωση που η εκτέλεση στράφηκε κατά τρίτου, που καταλαμβάνεται από τα υποκειμενικά όρια της εκτελεστότητας, αλλά δεν υπήρξε διάδικος στη διαγνωστική δίκη⁷¹, ο τελευταίος δε νομιμοποιείται σε υποβολή αιτήματος επαναφοράς⁷². Μπορεί όμως ο καθολικός ή ο ειδικός διάδοχος του αρχικού δικαιούχου να υποβάλλει αυτοτελώς αίτημα επαναφοράς, μετά την έκδοση της οριστικής αποφάσεως για το ένδικο μέσο⁷³. Τέλος, ο αναγκαίος ομόδικος δικαιούται να αξιώσει την επαναφορά ως προς όλους τους

⁶⁵ Βλ. Μπρακατσούλας Β., Έφεση και αναψηλάφηση (Θεωρία – Νομολογία – Πράξη), 1991, σελ.310.

⁶⁶ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 88· Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.187-188· -Φαλτοή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, §16, υπό Χ, σελ. 286.

⁶⁷ Βλ. Μπέης Κ., Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 501 υπό σημ. 2, ο οποίος αντικρούει αυτή την άποψη.

⁶⁸ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 141-145.

⁶⁹ Βλ. Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.238.

⁷⁰ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 92 επ.

⁷¹ Λ.χ. κατά του ομορρυθμού εταίρου στο πλαίσιο του άρθρου 920 ΚΠολΔ

⁷² Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 92 επ.

⁷³ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 94 επ.

απρακτήσαντες ομοδίκους, όχι όμως και ο απλός ομόδικος, ο οποίος επιδικώνει την επαναφορά μόνο για τον εαυτό του⁷⁴.

Για τον σχολιασμό των ανωτέρω θέσεων, κρίσιμο στοιχείο αποτελούν οι νομοθετικές στοχεύσεις θέσπισης του θεσμού της επαναφοράς (βλ. ανωτέρω υπό III. 1) και η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξυπηρέτησή τους και στα πλαίσια της αυτοτελούς υποβολής του αιτήματος αυτού. Στη βάση αυτή φαντάζει ορθότερη η πρώτη θέση (Απαλαγάκη) ως προς τα ζητήματα αρμοδιότητας και τηρητέας διαδικασίας, ενώ σε καμία περίπτωση ο τρόπος υποβολής του αιτήματος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι οδηγεί σε ταύτιση την αξίωση επαναφοράς με εκείνη του αδικαιολογήτου πλουτισμού.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επικροτήσουμε τη σχετική στάση της νομολογίας και θεωρίας η οποία είναι αρνητική ως προς την προβολή ουσιαστικών ενστάσεων προς κατάλυση του δικαιώματος της επαναφοράς, ιδίως όταν αυτή εισάγεται στο δικαστήριο του ενδίκου μέσου⁷⁵. Αντίθετα, επικριτέα είναι η στάση της νομολογίας απέναντι στην αυτοτελώς ασκούμενη αξίωση επαναφοράς, όπου, όταν δεν την απορρίπτει ως απαραδέκτως υποβληθείσα⁷⁶, εμμένει στο να την χαρακτηρίζει σταθερά ως αξίωση αδικαιολογήτου πλουτισμού⁷⁷. Οι δύο θεσμοί τελούν σε σχέση «εκλεκτικής συγγένειας»⁷⁸ διαφέρουν όμως σημαντικά (βλ. ανωτέρω υπό 2. β) και η εξίσωσή τους είναι ανεπίτρεπτη, καθώς καταργεί σιωπηρά το δικαίωμα του διαδίκου στην επαναφορά και όλη τη νομοθετική στόχευση πρόβλεψής του. Το γεγονός αυτό οδηγεί περαιτέρω στο παράδοξο αποτέλεσμα του να απολαμβάνει των πλεονεκτημάτων του δικαιώματος της επαναφοράς εκείνος ο οποίος υποβάλλει το αίτημά του προτού ακόμα να κριθεί η τύχη της προσωρινά εκτελεστής απόφασης και να στερείται αυτού του δικαιώματος εκείνος για τον οποίο έχει ήδη καταπέσει με απόφαση του δικαστηρίου του ενδίκου μέσου το θεμέλιο της εις βάρος του εκτέλεσης.

⁷⁴ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 95 επ.· **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.239.

⁷⁵ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 141· **Μπρινιάς Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.181, ιδίως **ΑΠ 391/1969**, ΝοΒ 1969, σελ 1212.

⁷⁶ **Βλ. ΠΠρΑΘ 1886/2010** δημ σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· **ΜΠρΠειρ 2695/1985**, ΕΕργΔ 1986, σελ 402· **ΜΠρΧαλκ 346/1972**, Αρμ1972, σελ 548, κ.α.

⁷⁷ **Βλ. Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.157 (ο οποίος μάλιστα επικροτεί τη σχετική στάση της Νομολογίας)· **ΕΦΠειρ 71/2013**, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁸ **Βλ. Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.155.

Τέλος, **το αίτημα της επαναφοράς** προσδιορίζεται από την παροχή η οποία είχε επιδικαστεί με την προσωρινά εκτελεστή απόφαση που προηγήθηκε ως προς την μέγιστη (+τόκους⁷⁹) έκτασή του, ενώ θα πρέπει επιπλέον να εξειδικεύεται επαρκώς, βάσει των εκάστοτε πραγματικών περιστατικών για να μην πάσχει από αοριστία, χωρίς να αρκεί η αναδιατύπωση των όρων του κειμένου του 914 ΚΠολΔ.

β) Η υποχρέωση της προαπόδειξης

Ένας από τους βασικούς νομοθετικούς σκοπούς πρόβλεψης του θεσμού της επαναφοράς, είναι η ταχύτερη και δραστικότερη προστασία του διαδικού ο οποίος υπέστη μία αδικαιολόγητη εκτέλεση, γεγονός που αποδεικνύεται και από τη ρητή πρόβλεψη της προαπόδειξης της εκτέλεσης ως προϋπόθεσης του παραδεκτού της επαναφοράς. Διαχρονικά, ιδίως μετά τους νόμους 1478/1984 (καθιέρωσε την αρχή της μίας μόνο συζήτησης ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου) και 2145/1993 (δεν επέτρεπε την έκδοση απόφασης με την οποία θα διατάσσεται η προσαγωγή αποδεικτικών μέσων) η έννοια της προαπόδειξης και παράλληλα η σχέση της με την παραχρήμα απόδειξη, με βάση την οποία απαιτείται η εκτέλεση να αποδεικνύεται με έγγραφα ή με δικαστική ομολογία, προκάλεσε εντονότατο προβληματισμό. Στη σύγχρονη μορφή του ΚΠολΔ, μετά την κατάργηση των άρθρ. 341 επόμεν. με το Ν. 2943/2001 δεν καταλείπονται περιθώρια διαφορετικής προσέγγισης της έννοιας της προαπόδειξης από την ταύτισή της με την παραχρήμα απόδειξη⁸⁰. Παρόλο που οι δύο έννοιες δεν ταυτίζονται απόλυτα, η εξίσωσή τους εξυπηρετεί σε επίπεδο επαναφοράς πλήρως τις νομοθετικές στοχεύσεις πρόβλεψης της προαπόδειξης της εκτέλεσης. Η γνώμη αυτή εύλογα αποτελεί πάγια θέση της νομολογίας⁸¹ και θεωρίας⁸².

⁷⁹ **Βλ.** ενδεικτικά ΕφΠειρ 971/2012 δημ.σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠειρ 624/2012 δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁰ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 81-83.

⁸¹ Ενδεικτικά Εφ Πειρ 464/2011 δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸² **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.185· **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.156· **Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 286, κ.α.

Σε επίπεδο αυτοτελούς υποβολής του αιτήματος επαναφοράς μετά την έκδοση απόφασης επί του ενδίκου μέσου, επισημαίνεται από την θεωρία⁸³ ότι εφαρμογή έχουν οι γενικοί κανόνες απόδειξης (καθώς εδώ πλέον δεν σκοπείται η «χωρίς ιδιαιτέραν δίκην» αποκατάσταση) που ισχύουν για την διαδικασία με βάση την οποία εκδικάζεται η επαναφορά, παρέχοντας μεγαλύτερη αποδεικτική ευχέρεια στον ενάγοντα και δίνοντάς του παράλληλα τη δυνατότητα να μην χάσει το δικαίωμα επαναφοράς, εάν αδυνατεί να αποδείξει παραχρήμα (προαποδείξει) την απαίτησή του⁸⁴. Άλλωστε, η σκοπούμενη με την επαναφορά ταχύτητα δεν παραγκωνίζεται πλήρως ούτε στην περίπτωση αυτή, καθώς στην περίπτωση όπου υπάρχει έγγραφη ή δικαστική ομολογία που να «προαποδεικνύει» την εκτέλεση, ο αιτών την επαναφορά ωφελείται ως ένα βαθμό μέσω της αυξημένης αποδεικτικής δύναμης (πλήρης απόδειξη) των αποδεικτικών αυτών μέσων.

Συντρεχουσών των ανωτέρω προϋποθέσεων, το δικαστήριο υποχρεούται να διατάξει την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, στερούμενο κάθε διακριτικής ευχέρειας να απορρίψει τη σχετική αίτηση⁸⁵.

5) Έννομες συνέπειες της επαναφοράς

Σύμφωνα με το άρθρ. 914 ΚΠολΔ, αίτημα της επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση είναι κατ' αρχήν να αποδοθεί στον καθ' ου η εκτέλεση *το αντικείμενο της εκτελέσεως αυτούσιο και πλήρες*⁸⁶.

Περαιτέρω, η έννομη συνέπεια της παραδοχής της αίτησης επαναφοράς είναι «η επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που βρίσκονταν, πριν εκτελεστεί η απόφαση που εξαφανίστηκε ή μεταρρυθμίστηκε» δηλ. με άλλα λόγια ο εξοπλισμός του αιτούντος με εκτελεστό τίτλο που να επιτάσσει την άρση των συνεπειών που προκάλεσε η εκτέλεση της προσωρινά εκτελεστής απόφασης λόγω της κατάλυσης της έννομης σχέσης της εκτέλεσης.

⁸³ **Βλ. Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.156· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 83.

⁸⁴ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 81· **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 10, Αναψηλάφιση-Αναίρεση, 1977, υπό άρθρο 550, σελ. 2066.

⁸⁵ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 288· **Μπρινιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.188· **ΕφΑθ 929/1985**, ΑρχΝ ΛΣΤ' 1985, σελ.427.

⁸⁶ **Βλ. Ράμμος Γ.**, Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, Τόμος ΙΙΙ, σελ. 1354.

Βασικό είναι να επισημανθούν πρωτίστως τα εξής σημεία:

α) η αποδοχή του αιτήματος επαναφοράς δεν θίγει σε καμία περίπτωση το κύρος των διενεργηθεισών με βάση την προσωρινά εκτελεστή απόφαση πράξεων εκτέλεσης. Το κύρος των πράξεων αυτών μπορεί να κριθεί μόνο με την αμφισβήτησή τους στα πλαίσια των δικών περί την εκτέλεση⁸⁷ (άρθρ. 933 επ. ΚΠολΔ).

β) Η απόφαση που διατάζει την επαναφορά αποτελεί εκτελεστό τίτλο, ο ρόλος όμως των υποκειμένων της αναγκαστικής εκτέλεσης θα είναι τώρα αντίστροφος: επισπεύδων γίνεται ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης⁸⁸.

Στον ΚΠολΔ⁸⁹ δεν υπάρχει κάποιος ειδικότερος προσδιορισμός του σε τι συνίσταται η έννοια της επαναφοράς. Και τούτο είναι εύλογο, καθώς η επαναφορά, αντιμετωπιζόμενη ως «αντεστραμμένο αγωγικό αίτημα»⁹⁰ συναρτάται προς το είδος της μεταβολής που επέφερε στην εκάστοτε περίπτωση η εκτελεσθείσα απόφαση, γεγονός το οποίο πρέπει να εξετάζεται κάθε φορά *in concreto*.

Ειδικότερα, **αν με βάση την προσωρινώς εκτελεσθείσα απόφαση συντελέσθηκε άμεση εκτέλεση** (περιπτώσεις παράδοσης – απόδοσης ορισμένου πράγματος, άρθρα 941 – 943 ΚΠολΔ), για την εκτέλεση της απόφασης επαναφοράς θα ακολουθείται επίσης η διαδικασία της άμεσης εκτέλεσης⁹¹. Στην περίπτωση αυτή δηλαδή, η απόφαση περί επαναφοράς εκτελείται αυτούσια (*innatura*)⁹².

Αν όμως, το προς παράδοση – απόδοση πράγμα έχει περιέλθει με οποιοδήποτε τρόπο (πχ. πώληση, δωρεά, κλπ.) σε κάποιον τρίτο, ο οποίος στην περίπτωση αυτή δεν δεσμεύεται από τα υποκειμενικά όρια της εκτελεστότητας του τίτλου που διατάζει την επαναφορά (κατ' εφαρμογή των άρθρων 919 σε συνδυασμό με τα άρθρα 325 επ. ΚΠολΔ), στον δικαιούχο της επαναφοράς απομένει μόνο η

⁸⁷ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.186· Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.158.

⁸⁸ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 289.

⁸⁹ Βλ. κυρίως άρθρα 914, 550, 579 ΚΠολΔ.

⁹⁰ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 101.

⁹¹ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 102.

⁹² Βλ. Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.243.

δυνατότητα της αναπληρωματικής εκτέλεσης (948 ΚΠολΔ), ενώ η αξίωσή του σχετικά με την περαιτέρω ζημία την οποία ενδεχομένως υπέστη θα κριθεί με βάση το άρθρο 940 παρ. 1 ΚΠολΔ⁹³ (βλ. κατωτέρω).

Περαιτέρω, στην περίπτωση που η εκτελεσθείσα με βάση την προσωρινά εκτελεστή απόφαση αξίωση ήταν **χρηματική**, ο δικαιούχος της επαναφοράς θα ακολουθήσει την οδό των διατάξεων που αφορούν την εκτέλεση χρηματικών απαιτήσεων – (951 επ. ΚΠολΔ), ενώ αν υπάρχει και τυχόν περαιτέρω ζημία αυτού που υπέστη την εκτέλεση, αυτή θα κριθεί και πάλι με βάση το άρθρο 940 παρ. 1 ΚΠολΔ⁹⁴. Κατά την κρατούσα σε θεωρία και νομολογία γνώμη⁹⁵, το σύνολο του καταβληθέντος ποσού επιστρέφεται εντόκως από την επίδοση της απόφασης που διέταξε την επαναφορά, στο ποσό δε της επαναφοράς περιλαμβάνονται επιπλέον τόσο τα καταβληθέντα σε εκτέλεση της απόφασης δικαστικά έξοδα⁹⁶, τα έξοδα απογράφου⁹⁷, καθώς και οι φόροι που καταβλήθηκαν για τους τόκους στην αρμόδια ΔΟΥ⁹⁸.

Επιπλέον, στις περιπτώσεις που η διενεργηθείσα εκτέλεση αφορούσε **την επιχείρηση αντικαταστατής (945 ΚΠολΔ) ή αναντικατάστατης (946 ΚΠολΔ) πράξεως**, ο υπόχρεος της επαναφοράς θα πρέπει να επιστρέψει την ωφέλεια που αποκόμισε από αυτή, κατ' αρχήν, σε χρήμα, ενώ είναι μάλλον αδύνατη η επαναφορά στην περίπτωση που η διενεργηθείσα εκτέλεση αφορούσε **παράλειψη ή ανοχή (947 ΚΠολΔ)**, λόγω του ότι στην περίπτωση αυτή υπάρχει αντικειμενική αδυναμία αντιστροφής του αποτελέσματος που επήλθε με την επιβολή της παραλείψεως ή της ανοχής⁹⁹.

⁹³ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσιή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 290-291· **Αντίθετα : Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 167, η οποία θεωρεί ότι όταν δεν είναι αντικειμενικά δυνατή η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, ανακύπτει μεν υποχρέωση αποζημίωσης, αλλά μόνο υπό τους αυστηρούς όρους του άρθρου 940 ΚΠολΔ . Βλέπε σχετικά και αναλυτικά και **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1498 επ.

⁹⁴ **Βλ. ΑΠ 1214/2000**, ΕλλΔνη 2002, σελ. 124.

⁹⁵ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσιή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 289-290 και **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.243 με περαιτέρω παραπομπές σε θεωρία και νομολογία.

⁹⁶ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 97, με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές.

⁹⁷ **Βλ. ΕφΑΘ 5084/2001**, ΕλλΔνη 2003, σελ. 1413-1414.

⁹⁸ **Βλ. ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.243.

⁹⁹ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 154, 156 επ.

Τέλος, καθώς η **πλασματική εκτέλεση (άρθρ 949 ΚΠολΔ)** δεν μπορεί να γίνει με βάση προσωρινά εκτελεστή απόφαση, αλλά μόνο με τελεσίδικη, δεν υπάρχει έδαφος εφαρμογής του άρθρου 914 ΚΠολΔ στην περίπτωση αυτή¹⁰⁰.

¹⁰⁰ **Βλ. Γέσιου-Φαλσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 291· Είναι όμως νοητή η επαναφορά όταν εξαφανίζεται η τελεσίδικη απόφαση του άρθρου 949 ΚΠολΔ, βλ. σχετικά **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 165-166.

IV. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΓΙΑ ΑΔΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ (άρθρ. 940 ΚΠολΔ)

Άρθρο 940 ΚΠολΔ

1. Αν εξαφανιστεί ή μεταρρυθμιστεί απόφαση που είχε κηρυχθεί **προσωρινά εκτελεστή** και εκτελέστηκε, εκείνος κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση έχει δικαίωμα, εκτός από την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, σύμφωνα με το άρθρο 914, να ζητήσει από εκείνον που επέσπευσε την εκτέλεση αποζημίωση για τις ζημίες που προξενήθηκαν από την εκτέλεση, **μόνο αν αυτός ήξερε ή αγνοούσε από βαριά του αμέλεια, ότι το δικαίωμα δεν υπήρχε.**

2. Αν εξαφανιστεί ύστερα από άσκηση ένδικου μέσου **τελεσίδικη απόφαση** που εκτελέστηκε, εκείνος κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση έχει δικαίωμα, εκτός από την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση σύμφωνα με το άρθρο 914¹⁰¹, να ζητήσει από εκείνον που επέσπευσε την εκτέλεση αποζημίωση για τις ζημίες που προήλθαν από την εκτέλεση, **μόνο αν αυτός είχε δόλο ως προς τη μη ύπαρξη του δικαιώματος.**

3. Αν ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, εκείνος κατά του οποίου έγινε η εκτέλεση έχει δικαίωμα να ζητήσει από εκείνον που την επέσπευσε αποζημίωση για τις ζημίες που επήλθαν από την εκτέλεση, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 914 ή 919 του Αστικού Κώδικα.

1. Εισαγωγικά Στοιχεία

Ο θεσμός της αποζημίωσης που προβλέπεται στο α. 940 στον ισχύοντα ΚΠολΔ **απετέλεσε κατά πολύ μεταγενέστερη προσθήκη από το θεσμό της επαναφοράς.**

Υπό το κράτος του προϊσχύοντος δικαίου, παρόλο που υπήρχε ρύθμιση για την πταισματική ευθύνη του επισπεύδοντος σε περίπτωση άκυρης εκτέλεσης, εντούτοις το ζήτημα αν θα πρέπει επί άδικης εκτέλεσης με βάση προσωρινά εκτελεστή ή τελεσίδικη απόφαση, να αναγνωρισθεί εκτός από την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, και δικαίωμα αποζημίωσης ήταν έντονα αμφισβητούμενο¹⁰².

¹⁰¹ Η παραπομπή στο άρθρο 914 ΚΠολΔ σε σχέση με την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, οφείλεται προφανώς σε παραδρομή, καθώς το δικαίωμα επαναφοράς στην περίπτωση εξαφάνισης εκτελεσθείσας τελεσίδικης απόφασης κατόπιν ασκήσεως αναψηλαφήσεως ή αναιρέσεως προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 550 ΚΠολΔ και 579 ΚΠολΔ αντιστοίχως, και σε αυτές πρέπει να θεωρηθεί ότι παραπέμπει το 940 παρ. 2 ΚΠολΔ, **βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 940, σελ. 567-568.

¹⁰² **βλ. Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας**, 1959, τόμος VIII, σελ. 14 · **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 940, σελ. 564 · **Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 833.

Όπως αναφέρει ο Γ. Ράμμος¹⁰³ υπήρχε σχετικός προβληματισμός και ζωηρός διάλογος, τόσο ως προς το αν θα πρέπει να υπάρχει περιθώριο ευθύνης του επισπεύδοντα την εκτέλεση, σε περίπτωση που μετά την ολοκλήρωσή της αποδυναμωθεί ο εκτελεστός τίτλος, όσο και ως προς το αν η τυχόν ευθύνη θα στηρίζεται σε υπαιτιότητά του ή απλώς στην εκ μέρους του ανάληψη του κινδύνου της ενδεχόμενης μελλοντικής αποδυνάμωσης του εκτελεστού τίτλου του, με την κρατούσα μάλιστα γνώμη να μην δέχεται τη θεμελίωση τέτοιας ευθύνης¹⁰⁴.

Επιρροή υπέρ της θέσπισης ευθύνης του επισπεύδοντα την εκτέλεση άσκησε το γεγονός ότι την ίδια εποχή στη Γερμανία το ζήτημα ρυθμιζόταν από το άρθρο 717 παρ. 2 του γερμανικού ΚΠολΔ (717 παρ. 2 ZPO), το οποίο προβλέπει την υποχρέωση αποζημίωσης μόνο στην περίπτωση που εξαφανιστεί προσωρινώς εκτελεστή απόφαση, και μάλιστα ανεξαρτήτως υπαιτιότητας του δανειστή¹⁰⁵, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η κρατούσα γνώμη απέκρουε το δικαίωμα αποζημιώσεως βάσει των διατάξεων περί αδικοπραξιών, διότι η επίσπευση αναγκαστική εκτελέσεως με βάση εκτελεστή απόφαση, αφού αποτελεί άσκηση δικαιώματος που παρέχεται από τον νόμο, δεν συνιστά παράνομη πράξη και ούτε αδικοπραξία υπό την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ.

Αφού αποκρούστηκε από τη Συντακτική Επιτροπή του ΚΠολΔ η πρόταση του εισηγητή της αναγκαστικής εκτελέσεως Εμμανουήλ Μιχελάκη¹⁰⁶ για ομοιότροπη με την άνω γερμανική ρύθμιση πρόβλεψη, η οποία θα προστίθετο ως δεύτερη παράγραφος του άρθρου της επαναφοράς, **προκρίθηκε τελικά από τους συντάκτες του ΚΠολΔ η διακριτή από το θεσμό της επαναφοράς θέσπιση ευθύνης του επισπεύδοντος εκτέλεση δανειστή προς αποζημίωση του καθ' ου η διενεργηθείσα άδικη εκτέλεση οφειλέτη, αλλά υπήρξε σημαντική διαφοροποίηση από την αντίστοιχη γερμανική ρύθμιση, τόσο ως προς το εύρος των καταλαμβανόμενων από τη διάταξη**

¹⁰³ Βλ. Ράμμος Γ., Στοιχεία Ελληνικής ΠολΔικ, II Α' 4^η εκδ. 1961, παρ. 21, σελ. 151.

¹⁰⁴ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 940, σελ. 564 με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές στη σημ. 3· Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 232, με τις εκεί περαιτέρω παραπομπές σε θεωρία και νομολογία στη σημ. 38· Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος II, υπό άρθρο 940, σελ. 1495-6.

¹⁰⁵ Βλ. Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος II, υπό άρθρο 940, σελ. 1496.

¹⁰⁶ Βλ. Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας, 1959, τόμος VIII, σελ. 13-14 και 62-63.

περιπτώσεων,όσο και ως προς το ζήτημα της απαιτούμενης υπαιτιότητας, ζητήματα τα οποία μάλιστα ρυθμίστηκαν αναλυτικώς.

2. Η θεμελίωση της ευθύνης προς αποζημίωση (940 παρ.1,2 ΚΠολΔ)

Από την ίδια τη νομοτυπική μορφή του άρθρου 940 ΚΠολΔ, προκύπτει εναργώς ότι η αξίωση αποζημίωσης του άρθρου 940 ΚΠολΔ ρυθμίζεται ρητά ως επιπρόσθετο και χωριστό δικαίωμα του καθ' ου η εκτέλεση, δίπλα και παράλληλα στην επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση,σε περίπτωση άδικης εκτέλεσης. Η επαναφορά επομένως τίθεται ως η ελάχιστη προστασία και η αποζημίωση ως η επιπλέον τελική ασφαλιστική δικλείδα του οφειλέτη απέναντι στην αδίκως επισπευθείσα εις βάρος του εκτέλεση.

Με άλλα λόγια, στην περίπτωση κατά την οποία η επισπευθείσα εκτέλεση αποδεικνύεται εκτός από αδικαιολόγητη και άδικη, εύλογο είναι η υποχρέωση του επισπεύδοντος να μην περιορίζεται απλώς στην απόδοση του ληφθέντος, αλλά να επισύρει και ευθύνη για την ανόρθωση της ζημίας του καθ' ου¹⁰⁷.

Ειδικότερα, στη ρύθμιση του άρθρου 940 παρ. 1, 2 ΚΠολΔ ρυθμίζεται το ζήτημα της ευθύνης προς αποζημίωση του επισπεύσαντος αναγκαστική εκτέλεση με βάση προσωρινά εκτελεστή (παρ. 1) ή τελεσίδικη (παρ.2) απόφαση, η οποία εξαφανίστηκε ή μεταρρυθμίστηκε κατόπιν άσκησης ενδίκου μέσουλόγω ανυπαρξίας της απαίτησης που έπρεπε να ικανοποιηθεί.Επειδή όμως θεωρήθηκε ανεπιεικές να ευθύνεται σε αποζημίωση όποιος επισπεύδει μια τέτοια εκτέλεση, αν δεν βαρύνεται με πταίσμα¹⁰⁸, η γένεση της αποζημιωτικής ευθύνης εξαρτήθηκε από την ύπαρξη κάποιου βαθμού πταίσματος, όπως αυτός απαντάται με διαβαθμίσεις στο α.940 ΚΠολΔ, χωρίς να αρκεί στην περίπτωση

¹⁰⁷ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 234.

¹⁰⁸ Βλ.Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας, 1959, τόμος VIII, σελ. 14.

αυτή το γεγονός και μόνο ότι ο επισπεύδων ανέλαβε τον κίνδυνο της εκτέλεσης¹⁰⁹.

Περαιτέρω, το άρθρο 940 ΚΠολΔ, σε αντίθεση με τις διατάξεις για την επαναφορά¹¹⁰, αποτελεί μια ουσιαστικού δικαίου διάταξη παρά τη συστηματική ένταξή του στον ΚΠολΔ, καθώς καθιερώνει μαιδιαίτερη μορφή αδικοπραξίας (πέραν εκείνης των α. 914 επ. ΑΚ)¹¹¹, λόγω της αντιθέσεως της πράξεως προς τα χρηστά ήθη, τα οποία δεν ανέχονται να επισπεύδει κάποιος αναγκαστική εκτέλεση, καίτοι γνωρίζει ή από βαριά αμέλεια αγνοεί την ανυπαρξία του δικαιώματος του¹¹². Υπ' αυτή την έννοια θα πρέπει όχι μόνο να πληρούνται οι προϋποθέσεις της αδικοπραξίας όπως αυτές ορίζονται από το ουσιαστικό δίκαιο (βλ. 914 επ. ΑΚ), αλλά και ως προς τα εξής διαφοροποιούμενα βάσει του ΚΠολΔ σημεία:

α) τις πρόσθετες προϋποθέσεις ευθύνης και τον προσδιορισμό του βαθμού υπαιτιότητας ως προς την ανυπαρξία ουσιαστικού δικαιώματός του επισπεύδοντος, καθώς στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 940 ΚΠολΔ για να επιδικασθεί αποζημίωση απαιτείται υπαιτιότητα συνισταμένη στη γνώση ή την συνεπεία βαρείας αμελείας άγνοια της ανυπαρξίας του δικαιώματος, ενώ στην δεύτερη παράγραφο απαιτείται ο επισπεύσας την άδικη εκτέλεση «να ετέλει εν δόλω»¹¹³, και

β) την έννοια του «παρανόμου»¹¹⁴ την οποία καθιερώνει ειδικώς η διάταξη του α.940 ΚΠολΔ, καθώς διαφορετικά δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με βάση τις γενικές διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου ως παράνομη η επίσπευση εκτελέσεως με έγκυρο και ισχυρό τίτλο (καθώς κρίσιμος είναι ο χρόνος κατά τον οποίο ο δανειστής επέσπευσε την εκτέλεση).

Σκόπιμο είναι να επισημανθεί στο σημείο αυτό ότι η κατ' άρθρον 940 ΚΠολΔ αποζημίωση είναι πάντοτε χρηματική και αφορά τις περαιτέρω ζημιές, που δεν

¹⁰⁹ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 233· Βαθρακοκόιλης, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογική Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Ε', υπό άρθρο 940, σελ. 511, Γέσιου-Φαλτσή Π., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 834.

¹¹⁰ Βλ. αμέσως ανωτέρω.

¹¹¹ Βλ. Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.424.

¹¹² Βλ. Νικολόπουλος σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία ΚΠολΔ τόμος ΙΙ υπό άρθρο 940, σελ. 1811.

¹¹³ Βλ. ΕφΘεσ 1137/1992, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ'.

¹¹⁴ Βλ. Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.426.

ταυτίζονται με τη στέρηση του περιουσιακού αντικειμένου, καθ' αυτήν, που υπέστη ο καθ' ου διαμέσου της αναγκαστικής εκτέλεσης, αλλά αφορά άλλες ζημίες που προκλήθηκαν σε αυτόν εξ αφορμής της εκτέλεσης¹¹⁵.

Κατά τα λοιπά, η έννοια, το περιεχόμενο, ο τρόπος κλπ. της κατ' άρθρο 940 ΚΠολΔ αποζημίωσης, όπως και ο αιτιώδης σύνδεσμος¹¹⁶ μεταξύ των πράξεων της εκτελέσεως και της ζημίας, και ενδεχομένως και οι προϋποθέσεις πρόσθετης ευθύνης νομικών προσώπων (πρβλ. αρθρ. 105-106 ΕισΝΑΚ) προσδιορίζονται με βάση το αστικό δίκαιο (άρθρα 297-300 ΑΚ)¹¹⁷, μη υπαρχόντων αντίστοιχων ρυθμίσεων στον ΚΠολΔ και καθώς, ως προαναφέρθηκε, το δικαίωμα αποζημίωσης για άδικη εκτέλεση του α. 940 ΚΠολΔ αποτελεί κατά βάσιν μία ουσιαστικού δικαίου διάταξη, η οποία καθιερώνει μια ειδική μορφή αδικοπραξίας.

Έτσι, η κατ' άρθρο 940 ΚΠολΔ αποζημίωση καλύπτει κάθε περιουσιακή ζημία που προήλθε από την αδικαιολόγητη εκτέλεση, **επομένως τόσο την θετική ζημία όσο και την αποθετική ή διαφυγόν κέρδος**¹¹⁸ (914, 297-298 ΑΚ), **όπως επίσης και την ηθική βλάβη** (914, 299, 932 ΑΚ)¹¹⁹.

Το άρθρο 940 ΚΠολΔ, ωστόσο, δεν καλύπτει αξιώσεις αποζημίωσης κατά του επισπεύδοντος δανειστή από υπαίτιες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων της εκτέλεσης, καθώς τα όργανα αυτά είναι φορείς δημόσιας εξουσίας και η σχέση που τα συνδέει με τον επισπεύδοντα είναι δημοσίου δικαίου, ώστε δεν είναι νοητή η δυνάμει σχέσης πρόσθησης, ευθύνη του επισπεύδοντος δανειστή, για τις παράνομες πράξεις τους¹²⁰. Ευθύνη των οργάνων αυτών (συμβολαιογράφου, δικαστικού επιμελητή) μπορεί να υπάρξει μόνο αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αγωγής κακοδικίας κατ' άρθρο

¹¹⁵ Βλ. Μπέης Κ., Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 500.

¹¹⁶ Βλ. ΑΠ 456/2002 δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁷ Βλ. Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 565.

¹¹⁸ Είναι δυνατόν π.χ. η ζημία να συνίσταται στη δαπάνη στην οποία υποβλήθηκε ο διάδικος προς υπεράσπιση του, βλ. ΜονΠΑΘ 1310/1971 Δ 1972.285.

¹¹⁹ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 837 και ΑΠ 1410/2002 ΝΟΜΟΣ, κατά την οποία : «Αν πρόκειται για μη περιουσιακή ζημία και συντρέχουν τα λοιπά στοιχεία του πραγματικού του άρθρου 940, τότε κατ' αυτό σε συνδυασμό προς το άρθρο 932 Α.Κ., μπορεί το δικαστήριο να επιδικάσει χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη».

¹²⁰ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 233· Βαθρακοκύλης Β., Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Τόμος Ε', 1997, υπό άρθρο 940, σελ. 511· Γέσιου-Φαλτσή Π., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 835-836.

73ΕισΝΚΠολΔ, είτε αποδέκτης της συμπεριφοράς τους είναι οεπισπεύδων, είτε ο καθ' ου η εκτέλεση¹²¹.

Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι ανεξαρτήτως από των προϋποθέσεων και της αποζημιωτικής ευθύνης του άρθρου 940 ΚΠολΔ, δεν αποκλείεται και η ευθύνη του επισπεύσαντος την άδικη εκτέλεση κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, οι οποίες καλούνται πάντοτε επικουρικά, για να «ισοπεδώσουν» τις εκάστοτε ελαττωματικές μετατοπίσεις περιουσιακών στοιχείων¹²².

Από την διατύπωση του άρθρου 940 ΚΠολΔ προκύπτει ότι πρωτίστως δικαιούχος της αξίωσης αποζημίωσης είναι ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης, του οποίου η περιουσία ζημιώθηκε μέσω της επισπευσθείσας άδικης εκτέλεσης. Αν τυχόν όμως αυτός έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης, τότε δεν νομιμοποιείται ο ίδιος στην άσκηση της σχετικής αγωγής, αλλά ο σύνδικος πτωχεύσεως¹²³.

Περαιτέρω, νομιμοποιούμενοι ενεργητικά στην άσκηση της σχετικής αγωγής αποζημίωσης θα πρέπει να είναι και τα πρόσωπα που καλύπτονται από τα υποκειμενικά όρια της εκτελεστότητας του άρθρου 919 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με τα άρθρα 325, 326, 327 και 329 ΚΠολΔ, δηλαδή οι καθολικοί και οιονεί καθολικοί διάδοχοι και οι ειδικοί διάδοχοι του οφειλέτη, καθώς και όσοι νέμονται ή κατέχουν το αντικείμενο της εκτέλεσης¹²⁴.

Νομιμοποιούμενος παθητικά μπορεί να είναι κατ' αρχήν ο επισπεύδων την εκτέλεση δανειστής, ή ο καθολικός ή ο οιονεί καθολικός του διάδοχος¹²⁵.

Τέλος, ως προς τη διαδικασία, η αγωγή αποζημίωσης με βάση το άρθρο 940 ΚΠολΔ εισάγεται στο καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο και δικάζεται με την τακτική διαδικασία¹²⁶. Υπάρχει όμως και η δυνατότητα άσκησής της με τη μορφή της παρεμπίπτουσας αγωγής (283 παρ. 1ΚΠολΔ), υπό την

¹²¹ **Βλ. Βαθρακοκύλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Οι τροποποιήσεις έως το Ν2915/2001 (Συμπληρωματικός Τόμος) , 2001, υπό άρθρο 940, σελ. 885· **ΝίκαςΝ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.713.

¹²² **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ.565.

¹²³ **Βλ. Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1509.

¹²⁴ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 837.

¹²⁵ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 837

¹²⁶ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ.565· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 253.

ενδοδιαδικαστική αίρεση ευδοκιμήσεως του ενδίκου μέσου (69 παρ. 1 δ ΚΠολΔ), στο πλαίσιο της εκδίκασης ενδίκου μέσου που ασκείται σε πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ήτοι της ανακοπής ερημοδικίας και της αναψηλάφησης¹²⁷. Δεν αποκλείεται δε και η σώρευση του αιτήματος αποζημίωσης στο δικόγραφο της ανακοπής κατά της εκτέλεσης, με βάση το άρθρο 69 παρ. 1 δ ΚΠολΔ, αν και συνήθως δεν θα συντρέχουν οι προς τούτο προϋποθέσεις του άρθρου 218 παρ. 1 ΚΠολΔ¹²⁸.

3) Οι προϋποθέσεις της αποζημίωσης επί εξαφάνισης/ μεταρρυθμίσεως προσωρινά εκτελεστής απόφασης (α. 940 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Ειδικότερα, προκειμένου να γεννηθεί η αποζημιωτική ευθύνη του επισπεύσαντος την άδικη εκτέλεση με βάση προσωρινώς εκτελεστή απόφαση απαιτείται να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

ι) να έχει προηγηθεί εκτέλεση¹²⁹ με βάση την προσωρινά εκτελεστή απόφαση,

ιι) η προσωρινά εκτελεστή απόφαση στη συνέχεια να εξαφανίστηκε ή να μεταρρυθμίστηκε κατόπιν ασκήσεως ανακοπής ερημοδικίας ή εφέσεως και συγχρόνως να απορρίφθηκε της αίτησης παροχής έννομης προστασίας (αγωγή, ανταγωγή, κλπ.), έστω και για τυπικούς λόγους.

Οι προϋποθέσεις αυτές εμφανίζονται απολύτως όμοιες και στην περίπτωση της επαναφοράς, κι επομένως ισχύει γι' αυτές η ανάλυση που έχει προηγηθεί σχετικά στο άρθρο 914 ΚΠολΔ¹³⁰.

Ένα σημείο το οποίο χρήζει περαιτέρω διευκρίνισης στην παρούσα θέση είναι ότι έχει γίνει δεκτό¹³¹, με επίκληση του πνεύματος του ΚΠολΔ, κατά το οποίο προέχει η αποφυγή δημιουργίας μακροχρόνιων και πολυδάπανων δικών, ότι το δικαίωμα αποζημίωσης μπορεί να ασκηθεί, έστω και όταν η προσωρινά

¹²⁷ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 252-253· **Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 837.

¹²⁸ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 565.

¹²⁹ Είτε αναγκαστική, είτε εκούσια βλ. ανωτέρω.

¹³⁰ **Βλ.** ανωτέρω σελ. 15 επ.

¹³¹ **Βλ.** ΕφαΘ 1095/1992, ΕΛΛΔνη 34/1993, σελ. 1114.

εκτελεστή απόφαση εξαφανίζεται για τυπικούς λόγους. Στην περίπτωση αυτή, όσο δεν υπάρχει απόφαση για τη μη ύπαρξη του ουσιαστικού δικαιώματος του επισπεύδοντος, προϋπόθεση του δικαιώματος αποζημιώσεως του καθ' ου η εκτέλεση είναι, κατά την ερμηνεία αυτή, ότι θα αποδείξει πλέον αυτός (ο καθ' ου η εκτέλεση) ότι δεν υπάρχει το δικαίωμα που εκτελέσθηκε¹³².

ιι) Επιπλέον απαιτείται και η συνδρομή ενός υποκειμενικού στοιχείου και ειδικότερα η γνώση ή η από βαριά αμέλεια άγνοια του επισπεύδοντος ως προς την ανυπαρξία του ουσιαστικού του δικαιώματος¹³³, για την ικανοποίηση του οποίου επισπεύσθηκε η εκτέλεση και είναι αδιάφορη η γνώση του ως προς την ορθότητά της ή της απόφασης ή άλλα περιστατικά¹³⁴.

Κρίσιμος χρόνος ελέγχου αυτής της προϋπόθεσης είναι ο χρόνος της εκτέλεσης της απόφασης, και συνεπώς δεν αρκεί απλά η γνώση του δανειστή κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας¹³⁵. Η ύπαρξη, δηλαδή, ή ο βαθμός πταίσματος πριν από την εκτέλεση της απόφασεως δεν τίθεται ως προϋπόθεση, πλην όμως συνεκτιμάται για τη διακρίβωση της ύπαρξης ή του βαθμού πταίσματος κατά τον κρίσιμο χρόνο της εκτέλεσης¹³⁶.

Τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν τη γνώση ή την από βαριά αμέλεια άγνοια πρέπει να εκτίθενται σαφώς στην αγωγή αποζημίωσης για να είναι αυτή ορισμένη¹³⁷.

¹³² **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 838-839· ΠολΠρωτΑθ 3757/1985, Δίκη 16 (1985), σελ. 769-770

¹³³ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 234 επ.

¹³⁴ **Βλ. ΑΠ 219/2003**, Δ 2004, σελ. 676 κατά την οποία : «*Σημειωτέον ότι στην αντίστοιχη έννοια του ανύπαρκτου δικαιώματος περιλαμβάνεται η ενοχική απαίτηση που δεν γεννήθηκε, ή που αποσβήστηκε, ή που, κατά τη σχετική αξίωση, παραγράφηκε κλπ (παρ. 2)*». **Αντιθετα, Μπέης**, Αξίωση αποζημίωσης μετά την ακύρωση της αναγκαστικής εκτέλεσης, Δ 35 (2004), σελ. 683, όπου σχολιάζοντας την άνω απόφαση, αναφέρει ότι μόνο η συμπλήρωση του χρόνου της παραγραφής δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι ο δανειστής διατελεί σε κατάσταση δόλου ή βαριάς αμέλειας ως προς δήθεν ανυπαρξία του δικαιώματος του, αλλά πρέπει ο οφειλέτης να αντιτάξει την ένσταση της παραγραφής.

¹³⁵ **Βλ. Μπρακατσούλας Β.**, Αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι, 1993, σελ. 173· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 235.

¹³⁶ **Βλ. Βαθρακοκύλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Τόμος Ε', 1997, υπό άρθρο 940, σελ. 514.

¹³⁷ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 566· **Βλ. Νικολόπουλος σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ τόμος ΙΙ υπό άρθρο 940, σελ. 1811· **ΑΠ 516/1988** δημοσ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ιν) Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί και **η απόδειξη ζημίας** την οποία υπέστη ο καθ' ου η εκτέλεση, καθώς και **η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας**¹³⁸ μεταξύ ζημίας αυτής και της ζημιογόνου πράξεως αναγκαστικής εκτελέσεως¹³⁹.

Κατά τα λοιπά, η αποζημίωση – όπως εκτέθηκε ανωτέρω – καλύπτει κάθε περιουσιακή ζημία που προήλθε από την άδικη εκτέλεση (θετική/αποθετική ζημία, διαφυγόν κέρδος και τυχόν ηθική βλάβη).

4) Οι προϋποθέσεις της αποζημίωσης επί εξαφάνισης τελεσίδικης απόφασης (α. 940 παρ. 2 ΚΠολΔ).

Προκειμένου να γεννηθεί η αποζημιωτική ευθύνη του επισπεύσαντος την άδικη εκτέλεση με βάση τελεσίδικη απόφαση απαιτείται να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

ι) να έχει προηγηθεί εκτέλεση¹⁴⁰ με βάση την τελεσίδικη απόφαση,

ιι) η τελεσίδικη απόφαση στη συνέχεια να εξαφανίστηκε κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως ή αναψηλαφήσεως.

ιιι) Επιπλέον απαιτείται και στην περίπτωση αυτή η συνδρομή ενός υποκειμενικού στοιχείου και ειδικότερα να αποδεικνύεται **δόλοστος επισπεύδοντας ως προς την ανυπαρξία του ουσιαστικού του δικαιώματος**¹⁴¹, για την ικανοποίηση του οποίου επισπεύσθηκε η εκτέλεση.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι ο βαθμός της απαιτούμενης υπαιτιότητας διαφοροποιείται ουσιαστικά στην περίπτωση της άδικης εκτελέσεως με βάση τελεσίδικη απόφαση σε σχέση με την άδικη εκτέλεση που επισπεύσθηκε με θεμέλιο προσωρινά εκτελεστή απόφαση.

Η διαφοροποίηση αυτή θεωρήθηκε εύλογη, καθώς «*επί τελεσιδίκου αποφάσεως το δικαίωμα έχει αναγνωρισθή κατά πανηγυρικώτερον τρόπον και κατά συνέπεια απαιτείται δόλια συμπεριφορά του επισπεύσαντος την εκτέλεσιν, μη αρκούσης*

¹³⁸ Βλ. ενδεικτικώς ΑΠ 456/2002 δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³⁹ Βλ. Νίκας Ν., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ.424.

¹⁴⁰ Αναγκαστική ή εκούσια, βλ. ανωτέρω.

¹⁴¹ Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 234 επ.

απλής αμφιβολίας, έστω και εις βαθμόν βαρείας αμελείας»¹⁴². Με άλλα λόγια, κατά την κρίση του νομοθέτη, καθώς η τελεσίδικη απόφαση δικαιολογεί λιγότερες αμφιβολίες του επισπεύδοντος δανειστή σχετικά με την ύπαρξη της υπό εκτέλεση απαιτήσεως, δεν θεωρεί λογικό στην περίπτωση αυτή να καταλογίζεται στον επισπεύδοντα ευθύνη για αποζημίωση από αμέλεια, έστω και βαρεία¹⁴³.

Επιπλέον, η ίδια η Συντακτική Επιτροπή του ΚΠολΔ διευκρίνισε σχετικά ότι «ο δόλος πρέπει να είναι **προφανής** κατά την κρίσιν του δικαστηρίου, η δε φράσις “ετέλει εν δόλω” τίθεται υπό την έννοιαν ότι ο διάδικος εγνώριζε την μη ύπαρξιν της απαιτήσεως, **περιλαμβανομένης και της περιπτώσεως της εκ μέρους τούτου αποσιωπήσεως, ως αντιτιθεμένης εις το καθήκον αληθείας**»¹⁴⁴.

Ως προς τις απαιτούμενες και στην περίπτωση αυτή προϋποθέσεις της ζημίας και της αιτιώδους συνάφειας, ισχύουν όσα αναφέρθηκαν σχετικά ανωτέρω.

V. Επαναφορά και Αποζημίωση από την εξαφάνιση άλλων εκτελεστών τίτλων εκτός της δικαστικής απόφασης

Από την σαφή και ρητή διατύπωση τόσο των διατάξεων που αφορούν την επαναφορά (914, 550, 579 ΚΠολΔ) όσο και την αξίωση αποζημίωσης επί άδικης εκτέλεσης (940 παρ. 1,2 ΚΠολΔ), προκύπτει σαφώς ότι αυτές αναφέρονται στην στα δικαιώματα επαναφοράς και αποζημίωση του καθ' ου η αδικαιολόγητη/άδικη εκτέλεση οφειλέτη, όταν εκτελεστός τίτλος ήταν δικαστική απόφαση. Θεμέλιο αναγκαστικής εκτέλεσης αποτελούν όμως, εκτός από τις δικαστικές αποφάσεις, και οι λοιποί εκτελεστοί τίτλοι που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 904 ΚΠολΔ.

Το ζήτημα που τίθεται περαιτέρω είναι αν υπάρχει περιθώριο αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων της επαναφοράς και της αποζημίωσης στις

¹⁴² **Βλ. Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας**, 1959, τόμος VIII, σελ. 133· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος II, υπό άρθρο 940, σελ. 567· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 234.

¹⁴³ **Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως I, Γενικό Μέρος, σελ. 841.

¹⁴⁴ **Βλ. Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας**, 1959, τόμος VIII, σελ. 133· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος II, υπό άρθρο 940, σελ. 567, σημ. 17· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 234· **ΑΠ 1678/1984**. ΝοΒ 1985/1019.

περιπτώσεις που η διενεργηθείσα εκτέλεση στηρίζεται σε κάποιον από τους υπόλοιπους – πλην της δικαστικής απόφασης – εκτελεστούς τίτλους.

Η αναλογία δε, κατά τις σύγχρονες απόψεις, δεν αποκλείεται από τον αποκλειστικό – περιοριστικό χαρακτήρα ορισμένης διατάξεως, όταν μια νομοθετικά αρρυθμιστη περίπτωση διέπεται από το ίδιο δικαιολογικό θεμέλιο με την ρυθμισθείσα, καθώς αυτό συνεπάγεται κοινότητα σκοπού και ομοιότητα των προϋποθέσεων εφαρμογής¹⁴⁵.

1. Διαταγή Πληρωμής

Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη¹⁴⁶ η ρύθμιση για την επαναφορά αναφέρεται μόνο σε εκτέλεση που επιχειρήθηκε με βάση εκτελεστή δικαστική απόφαση, και όχι με διαταγή πληρωμής (που ακυρώνεται μετά από άσκηση ανακοπής), με βασικό επιχείρημα ότι η διαταγή πληρωμής αποτελεί μεν δικαστική επιταγή, «αλλά δεν εκδίδεται κατόπιν διαγνωστικής δίκης, της οποίας το σφάλμα διορθώνει έτερον δικαστήριο¹⁴⁷».

Στον αντίποδα, υποστηρίζεται¹⁴⁸ ότι η διαταγή πληρωμής δεν αποτελεί μεν δικαστική απόφαση, ισοδυναμεί όμως λειτουργικά με προσωρινά εκτελεστή απόφαση¹⁴⁹, αφού εφοδιάζει τον δανειστή με εκτελεστό τίτλο και επιτρέπει την επίσπευση εκτέλεσης, όμοια όπως και οι δικαστικές αποφάσεις.

Ως διαδικαστική πράξη δικαιοδοτικού οργάνου, που εκδίδεται χωρίς την προηγούμενη κλήτευση του υποχρέου, η διαταγή πληρωμής δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα, αλλά υπόκειται αμέσως μετά την έκδοση της διαδοχικά στις ανακοπές των άρθρων 632 και 633 ΚΠολΔ, οι οποίες φέρουν προς συζήτηση το κύρος ή την αλήθεια της προσβαλλόμενης πράξης, εισάγοντας διαγνωστική

¹⁴⁵ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 175.

¹⁴⁶ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.180· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 174 με περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία· **Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 281.

¹⁴⁷ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 914, σελ.180.

¹⁴⁸ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 175 επ.

¹⁴⁹ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής αποφάσεως, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 622· Καλαβρός Κ., Δεδικασμένον δόλωκτηθέν ως λόγος αποζημιώσεως, Δ 4, σελ. 210.

διαδικασία, και αντισταθμίζοντας έτσι την ex parte διαδικασία έκδοσης του τίτλου¹⁵⁰.

Οι ανακοπές αυτές αποτελούν είδος της ανακοπής των άρθρων 583-585 ΚΠολΔ, εισάγουν δηλαδή ένδικο βοήθημα και όχι ένδικο μέσο, και ακολουθούν τους όρους παραδεκτής ασκήσεως της αγωγής, με την οποία εμφανίζουν αντιστοιχία¹⁵¹. Ωστόσο, καθώς το διαπλαστικό αίτημα τους, το οποίο βάλλει κατά της νομιμότητας της διαταγής πληρωμής, προσομοιάζει με το διαπλαστικό αίτημα των ενδίκων μέσων, το οποίο βάλλει κατά της νομιμότητας της δικαστικής απόφασης, οι εν λόγω ανακοπές συμπεραίνεται ότι ισοδυναμούν λειτουργικά με τα ένδικα μέσα. Στο αυτό συμπέρασμα κατατείνει και το γεγονός ότι, και από απόψεως επερχόμενων αποτελεσμάτων, η ευδοκίμηση των ανωτέρω ανακοπών εξαφανίζει αναδρομικά τον εκτελεστό τίτλο της διαταγής πληρωμής, όπως ακριβώς και η ευδοκίμηση των ενδίκων μέσων εξαφανίζει αναδρομικά την δικαστική απόφαση. Αλλά και η αναστολή εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής κατ' άρθρο 632 ΚΠολΔ τελεί υπό όμοιες με την αναστολή εκτελεστότητας της δικαστικής απόφασης κατ' άρθρα 912 και 913 ΚΠολΔ προϋποθέσεις¹⁵².

Ωστόσο, καθώς η διαταγή πληρωμής ακολουθεί τους όρους παραδεκτής άσκησης των ενδίκων βοηθημάτων και όχι των ενδίκων μέσων, ορθώς αποκλείεται κατά την κρατούσα άποψη η άσκηση ενδοδιαδικαστικής επαναφοράς¹⁵³. Περαιτέρω, τόσο για λόγους δικαιοσύνης και προς αποφυγή αλληπάλληλων επαναφορών¹⁵⁴, όσο και διότι η εκτέλεση που επισπεύσθηκε δυνάμει τελεσίδικης δικαστικής απόφασης και αυτή που επισπεύσθηκε δυνάμει τελεσίδικης διαταγής πληρωμής, έχουν κοινό σημείο αναφοράς την τελεσίδικη δικαστική κρίση¹⁵⁵, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το

¹⁵⁰ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 177-178.

¹⁵¹ Βλ. **Ποδηματά σε Κεραμέα-Κονδύλη-Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Τόμος ΙΙ, σελ. 1181.

¹⁵² Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 177-178· **Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λουτών, πλην της δικαστικής απόφασης, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 622 επ.

¹⁵³ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 182-183.

¹⁵⁴ Ωστε να αποκλειστεί το άτοπο να ακυρωθεί πρωτοδικώς η διαταγή πληρωμής, να διαταχθεί επαναφορά, να εξαφανιστεί από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο η πρωτόδικη απόφαση και να ανακύψει ανάγκη νέας επαναφοράς

¹⁵⁵ Βλ. **Κεραμέυς Κ.**, Εκτέλεση διαταγής πληρωμής που εκ των υστέρων ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους και αξίωση αποζημίωσης, Αρμενόπουλος 2002, σελ. 337· **Νίκας Νικ.**, Επίκαιρα ζητήματα από την διαταγή πληρωμής, ΕλλΔνη 1996, σελ. 1210.

αίτημα της επαναφοράς υποβάλλεται παραδεκτά μόνο μετά την τελεσίδικη εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής¹⁵⁶.

Αναφορικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του άρθρου 940, θα πρέπει να διακριθούν οι ακόλουθες περιπτώσεις:

ι) Πρώτη περίπτωση είναι αυτή κατά την οποία η εκτέλεση επιχειρήθηκε αμέσως με διαταγή πληρωμής, η οποία μεταγενέστερα ακυρώθηκε με την άσκηση των ανακοπών των άρθρων 632 και 633 ΚΠολΔ. Στην περίπτωση αυτή υποστηρίζεται¹⁵⁷ ότι δικαιολογείται η ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 940 ΚΠολΔ, διότι ο εκτελεστός τίτλος της διαταγής πληρωμής έχει εδώ περισσότερα κοινά στοιχεία με την οριστική απόφαση, που είχε κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή, και συνακόλουθα ακύρωση της διαταγής αυτής με οριστική έστω απόφαση δικαιολογεί την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 940 §1 ΚΠολΔ.

ιι) Ο Άρειος Πάγος¹⁵⁸ υιοθετεί την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 940 παρ. 2 ΚΠολΔ επί αμετάκλητης ακύρωσης του εκτελεστού τίτλου της διαταγής πληρωμής, με βάση την οποία επισπεύσθηκε αναγκαστική εκτέλεση, ενώ είχε απορριφθεί τελεσίδικα η ασκηθείσα κατ' αυτής ανακοπή. Η θέση αυτή αιτιολογείται επί τη βάσει του ότι κρίσιμο στοιχείο δεν είναι εν προκειμένω το γεγονός ότι η διαταγή πληρωμής δεν συνιστά δικαστική απόφαση, αλλά ότι η σχετική εκτέλεση αφετηριάσθηκε με την τελεσίδικη κρίση περί του κύρους της διαταγής πληρωμής. Αυτή ακριβώς η τελεσίδικη δικαιοδοτική κρίση αναπτύσσει πλήρες δεδικασμένο ως προς την εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου της διαταγής πληρωμής και οπλίζει τη διαταγή πληρωμής με ωριμότητα και δύναμη ισοσθενή προς εκείνη της τελεσίδικης δικαστικής αποφάσεως, προς την οποία εξομοιώνεται πλήρως¹⁵⁹.

¹⁵⁶ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 182-183· **Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 282.

¹⁵⁷ **Βλ. Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1507-1508· **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ. 700.

¹⁵⁸ **Βλ.** ΑΠ 1457/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 219/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1410/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁹ **Βλ. Κεραμεύς Κ.**, Εκτέλεση διαταγής πληρωμής που εκ των υστέρων ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους και αξίωση αποζημίωσης, Αρμενόπουλος 2002, σελ.336-337· **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ. 702· Μιχαηλίδου Χ., Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει

ιι) Τέλος, στην περίπτωση που, κατόπιν άσκησης της από το άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, που έγινε με βάση διαταγή πληρωμής, ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 940 ΚΠολΔ¹⁶⁰.

2. Αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις

Στην δίκη για την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής δικαστικής απόφασης, το ημεδαπό Δικαστήριο περιορίζεται στις τασσόμενες από το νόμο προϋποθέσεις και δεν μπορεί ποτέ να επεκταθεί στην ουσία της υπόθεσης¹⁶¹. Σημειώνεται δε ότι, παρά την κήρυξη της εκτελεστότητας, εκτελεστός τίτλος παραμένει πάντοτε η αλλοδαπή απόφαση, στην οποία γίνεται και η περιγραφή του εκτελεστήριου τύπου.

Περαιτέρω, κατά κανόνα, στις αλλοδαπές αποφάσεις που κηρύσσονται εκτελεστές στην Ελλάδα, αρμόδια για να κρίνουν επί της ουσίας της διαφοράς παραμένουν τα δικαστήρια της χώρας προέλευσής τους. Έτσι, ακόμη και αν στην συνέχεια ανατραπούν στη χώρα προέλευσής τους, η μόνη δυνατότητα που απομένει με βάση το ελληνικό δίκαιο είναι η ανάκληση του άρθρου 758 ΚΠολΔ, η οποία στηρίζεται στο νέο πραγματικό περιστατικό της εξαφανίσεως του τίτλου στην χώρα προέλευσής του, η οποία όμως αποδυναμώνει την εκτέλεση μόνο για το μέλλον και έτσι δεν καθιστά αναδρομικά την εκτέλεση αδικαιολόγητη.

Καθώς προεκτέθηκε όμως, απαραίτητη προϋπόθεση εφαρμογής τόσο των διατάξεων για την επαναφορά, όσο και αυτών για την αποζημίωση (940 παρ. 1,2 ΚΠολΔ), αποτελεί η άσκηση ενδίκου μέσου που ανατρέπει αναδρομικά τον εκτελεστό τίτλο, κάτι το οποίο όμως αποκλείεται στην συγκεκριμένη περίπτωση, καθιστώντας αδύνατη την αναλογική εφαρμογή των άνω

των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.244 υποσημ. 11· πρβλ. όμως **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1507, κατά τον οποίο εφαρμόζεται αναλογικά η §1 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

¹⁶⁰**Βλ.** ΑΠ 1457/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 219/2003, Δ 2004.676· ΑΠ 1410/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· **Απαλαγάκη Χ.**, Επανάφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 180-181· **Βαθρακοκόιλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογική Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Η', υπό άρθρο 940, σελ. 974· **Μιχαηλίδου Χ.**, Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.244 υποσημ. 11· πρβλ. **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ. 702, ο οποίος εκφράζει επιφυλάξεις ως προς το ζήτημα αυτό.

¹⁶¹**Βλ.** κυρίως άρθρα 905 ΚΠολΔ και 780 ΚΠολΔ· **Απαλαγάκη Χ.**, Επανάφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 185.

διατάξεων στις περιπτώσεις που θεμέλιο της εκτέλεσης αποτελεί αλλοδαπή δικαστική απόφαση¹⁶².

Αν, ωστόσο, κατόπιν άσκησης της από το άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, που έγινε με βάση αλλοδαπή δικαστική απόφαση, ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

3. Διαιτητικές αποφάσεις

Κατά των διαιτητικών αποφάσεων δεν χωρούν ένδικα μέσα (895 ΚΠολΔ). Εξελεγκτικό μέσο της νομιμότητας τους αποτελεί, κατά το άρθρο 897 ΚΠολΔ, αγωγή ακύρωσης. Κατά την εκδίκαση της όμως, το δικαστήριο δεν δικαιούται να υπεισέλθει στην ουσία της διαφοράς. Ειδικότερα, το πολιτικό δικαστήριο αν διαπιστώσει την βασιμότητα του προβαλλόμενου λόγου ακύρωσης, προχωρά στην παραδοχή της αγωγής και στην ακύρωση, η οποία επάγεται ανατροπή της κρίσης των διαιτητών και μάλιστα με αναδρομική ισχύ, χωρίς να αποφαίνεται ως προς την αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας¹⁶³. Έτσι, υποστηρίζεται¹⁶⁴ ότι στην περίπτωση που εκτελεστός τίτλος είναι διαιτητική απόφαση, η αγωγή ακύρωσης δεν επιτελεί ελεγκτική αποστολή εφάμιλλη με εκείνη των ενδίκων μέσων καθώς δεν παρέχει καθολική προστασία στον οφειλέτη εφάμιλλη της διαγνωστικής δίκης, ώστε να μπορούν να τύχουν αναλογικής εφαρμογής οι διατάξεις για την επαναφορά και η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 940 ΚΠολΔ όσον αφορά την αποζημίωση.

Κατ' άλλη άποψη¹⁶⁵, έχουν εφαρμογή και στις διαιτητικές αποφάσεις τόσο οι διατάξεις για την επαναφορά (κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 914 ΚΠολΔ), όσο και η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 940 ΚΠολΔ όσον αφορά την αποζημίωση.

¹⁶² Βλ. διεξοδικότερα **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 184 επ.

¹⁶³ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής απόφασης, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 628-629· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 214-215.

¹⁶⁴ Βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής απόφασης, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 629· **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 215.

¹⁶⁵ Βλ. **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος II, υπό άρθρο 940, σελ. 1507

Κατά την κρατούσα σε θεωρία¹⁶⁶ και νομολογία¹⁶⁷ άποψη, εάν εξαφανιστεί διαιτητική απόφαση μετά την εκτέλεση της, συνεπεία προσβολής της με την ακυρωτική αγωγή του άρθρου 897 ΚΠολΔ, εκείνος κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 940 § 2 ΚΠολΔ, λόγω ομοιότητας της έννομης κατάστασης, έχει δικαίωμα αποζημίωσης, εφόσον ο επισπεύδων γνώριζε ότι δεν υπήρχε δικαίωμα, ανεξάρτητα αν η διαιτητική απόφαση εξαφανίστηκε για ουσιαστικό ή τυπικό λόγο. Ομοιότητα δε της έννομης κατάστασης θεωρήθηκε προφανής, αφού η διαιτητική απόφαση εκλύει κατά το άρθρο 896 ΚΠολΔ δεδικασμένο, ανάλογο προς εκείνο της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης¹⁶⁸.

Αν, ωστόσο, κατόπιν άσκησης της από το άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, που έγινε με βάση διαιτητική απόφαση, ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

4. Συμβολαιογραφικά Έγγραφα

Τα συμβολαιογραφικά έγγραφα θεμελιώνονται κατά κύριο λόγο στην ιδιωτική αυτονομία, ενώ ελλείπει παντελώς το στοιχείο της δικαστικής διάγνωσης. Το συμβολαιογραφικό έγγραφο μπορεί βέβαια να αμφισβητηθεί ως προς το κύρος του ή την απαίτηση που περικλείει με αρνητική αναγνωριστική αγωγή, η οποία, ωστόσο, αφενός δεν εισάγει στάδιο δευτερογενούς δικαστικής προστασίας, αφετέρου δεν ανατρέπει αναδρομικά τον συγκεκριμένο εκτελεστό τίτλο, ώστε να καταλείπονται περιθώρια αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων της επαναφοράς ή της κατ' άρθρον 940 παρ. 1,2 ΚΠολΔ αποζημίωσης¹⁶⁹.

¹⁶⁶ **Βλ. Μπρακατσούλας Β.**, Η αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι, 1993, σελ. 175· **Βαθρακοκόιλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογική Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Ε', υπό άρθρο 940, σελ. 513· **Νικολόπουλος σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ Τόμος ΙΙ υπό άρθρο 940, σελ. 1812· **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ. 703· **Μιχαηλίδου Χ.**, Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.244 υποσημ. 12.

¹⁶⁷ **Βλ.** ΠΠρΠατρ 453/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 3757/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ .

¹⁶⁸ **Βλ. Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2010, σελ. 703.

¹⁶⁹ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 216· **Βαθρακοκόιλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογική Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Ε', υπό άρθρο 914, σελ. 196· **αντιθ. Μπέης**

Αν, ωστόσο, κατόπιν άσκησης της από το άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, που έγινε με βάση συμβολαιογραφικό έγγραφο, ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

5. Δικαστικός Συμβιβασμός

Ο δικαστικός συμβιβασμός στηρίζεται επίσης στην αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης και αν γίνει κατά τον διαγραφόμενο στο άρθρο 293 ΚΠολΔ τύπο, επιφέρει κατάργηση της δίκης. Η ακύρωση όμως του δικαστικού συμβιβασμού, είτε για δικονομικούς είτε για ουσιαστικούς λόγους, έχει ως συνέπεια την συνέχιση της δίκης και κατ' ακολουθία την αναβίωση της εκκρεμοδικίας, η οποία αποκλείει την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων της επαναφοράς και της κατ' άρθρον 940 παρ. 1,2 ΚΠολΔ αποζημίωσης¹⁷⁰.

Αν, ωστόσο, κατόπιν άσκησης της από το άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής ακυρωθεί αμετάκλητα η αναγκαστική εκτέλεση, που έγινε με βάση δικαστικό συμβιβασμό, ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

6. Αποφάσεις Ασφαλιστικών Μέτρων

Αναφορικά με τις εκδιδόμενες κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αποφάσεις δεν υφίσταται κάποια διάταξη που να θεμελιώνει γενικά δικαίωμα επαναφοράς μετά την εκτέλεσή τους. Τούτο δε εξηγείται επί τη βάσει του ότι κατά των αποφάσεων αυτών δεν επιτρέπεται, κατά κανόνα, η άσκηση ενδίκων μέσων (699 ΚΠολΔ) και ότι οι αποφάσεις αυτές σκοπούν, στην πλειοψηφία

Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1507, κατά τον οποίο αν η αναγκαστική εκτέλεση επισπεύθηκε με βάση συμβολαιογραφικό έγγραφο, που στη συνέχεια ακυρώθηκε τελεσίδικα, τότε εφαρμόζεται αναλογικά η §1 του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

¹⁷⁰Βλ. Απαλαγάκη Χ., Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 215-216.

τους, να εξασφαλίσουν κι όχι να ικανοποιήσουν το δικαίωμα (682 παρ. 1 ΚΠολΔ και 692 παρ. 4 ΚΠολΔ).

Στις περιπτώσεις όμως που, κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η άσκηση ενδίκων μέσων (734 παρ. 3 ΚΠολΔ), ή όταν πρόκειται για μη γνήσιες υποθέσεις ασφαλιστικών μέτρων, όταν δηλαδή εφαρμόζεται απλώς η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων για αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, τότε χωρεί επαναφορά κατά το άρθρο 914 ΚΠολΔ¹⁷¹, ακριβώς διότι στις περιπτώσεις αυτές παύουν να υφίστανται τα προαναφερθέντα απαγορευτικά του δικαιώματος επαναφοράς δεδομένα.

Όσον αφορά το θέμα της αποζημίωσης του καθ' ου η εκτέλεση στην περίπτωση που η αναγκαστική εκτέλεση επισπεύσθηκε με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων ως εκτελεστό τίτλο (700 ΚΠολΔ), αυτό ρυθμίζεται από την ειδική διάταξη του άρθρου 703 ΚΠολΔ. Σύμφωνα με την ειδική αυτή διάταξη, αν απορριφθεί τελεσίδικα ως αβάσιμη η αγωγή για την κύρια υπόθεση, όποιος ζήτησε να διαταχθούν ασφαλιστικά μέτρα είναι υποχρεωμένος να καταβάλει αποζημίωση για τη ζημία που προξένησε από την εκτέλεση της απόφασης που τα διέταξε ή από την εγγύηση που δόθηκε, **μόνο αν γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε ότι δεν υπήρχε το δικαίωμα.**

Για την γένεση λοιπόν αξίωσης αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε υπαίτια από την εκτέλεση απόφασης ασφαλιστικών μέτρων ή, αναλόγως, προσωρινής διαταγής δεν έχει σημασία η εξαφάνιση, αποδυνάμωση, ανάκληση ή μεταρρύθμιση της απόφασης ασφαλιστικών μέτρων ή της προσωρινής διαταγής, αλλά απαιτείται η τελεσίδικη απόρριψη ως αβάσιμης της αγωγής για την κύρια υπόθεση¹⁷².

¹⁷¹**Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής αποφάσεως, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 626-627., **και ιδιαίτερα τη σημ. 4**, όπου αναφέρεται ότι η νομολογία χωρίς κανένα απολύτως δισταγμό προχώρησε στην αναλογική εφαρμογή του άρθρου 914 ΚΠολΔ στα ασφαλιστικά μέτρα νομής, ενόψει ακριβώς του άρθρου 934 παρ. 3 ΚΠολΔ, βλ. ΕφΑθ 7908/1986, ΕλλΔνη 1987, σελ. 858.

¹⁷²**Βλ. ΕφΑθ 7217/2007**ΕλλΔνη 2008.237 κατά την οποία: «Με τη διάταξη αυτή θεμελιώνεται, με την μορφή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ιδιόρρυθμη αδικοπρακτική ευθύνη αυτού που εκτέλεσε την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων ή εκβίασε αντίστοιχα την παροχή εγγυοδοσίας. Ο παράνομος χαρακτήρας ολοκληρώνεται με την τελεσίδικη απόρριψη ως νομικά και ουσιαστικά αβάσιμης της αγωγής για την κύρια υπόθεση ή, ανάλογα, με την τελεσίδικη παραδοχή ως βάσιμης αντίθετης αγωγής ή ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής.» **Κράνης σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 700, σελ. 1376.

Η περίπτωση αυτή προσομοιάζει προς την εκτέλεση προσωρινά εκτελεστής απόφασης, η οποία εξαφανίστηκε ή μεταρρυθμίστηκε, γι' αυτό εξάλλου προϋποθέτει και αυτή την γνώση ή την από βαριά αμέλεια άγνοια ως προς την μη ύπαρξη δικαιώματος¹⁷³.

Η ίδια λύση προσήκει, κατ' ανάλογη εφαρμογή τόσο του άρθρου 703 ΚΠολΔ, όσο και του άρθρου 940 παρ.3 ΚΠολΔ, και στις περιπτώσεις που η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων ανακλήθηκε, είτε από το δικαστήριο που την εξέδωσε, εξαιτίας μεταβολής των συνθηκών κατ' άρθρο 696 παρ. 3 ΚΠολΔ, είτε από το δικαστήριο που δικάζει την αγωγή κατ' άρθρο 697 ΚΠολΔ, εξαιτίας κακής εκτίμησης των αποδεικτικών στοιχείων¹⁷⁴.

Η εφαρμογή λοιπόν του άρθρου 940 ΚΠολΔ στην περίπτωση των αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων αποκλείεται από την ειδική διάταξη του άρθρου 703 ΚΠολΔ¹⁷⁵. Σε περίπτωση, όμως, ακύρωσης της εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων εφαρμόζεται αναλόγως η § 3 του άρθρου 940 ΚΠολΔ, αφού τότε η ζημία από την επιβολή του μέτρου αποσυνδέεται από την τύχη της αγωγής για την κύρια υπόθεση¹⁷⁶.

¹⁷³ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 940, σελ 565.

¹⁷⁴ **Βλ. Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1506.

¹⁷⁵ **Βλ. Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 1983, Τόμος Ι, υπό άρθρο 940, σελ 565· **Βαθρακοκόιλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Ε', υπό άρθρο 940, σελ. 512· **Κράνης σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 700, σελ. 1376· **Μιχαηλίδου Χ.**, Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.250.

¹⁷⁶ **Βλ. σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμος ΙΙ, υπό άρθρο 700, σελ. 1376· **Μιχαηλίδου Χ.**, Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.250.

VI. ΣΧΕΣΗ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε, κατά τη ρητή μάλιστα διατύπωση του άρθρου 940 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ, οι θεσμοί της επαναφοράς και της αποζημίωσης ισχύουν παράλληλα, με την έννοια ότι η επιλογή του ενός δεν αποκλείει την παράλληλη παραδεκτή και νομικώς βάσιμη προσφυγή και στον άλλο, εφόσον συντρέχουν οι αυτοτελείς δικονομικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις καθενός από αυτούς τους δύο θεσμούς¹⁷⁷.

Οι δύο αυτές αξιώσεις όμως, διαφέρουν σημαντικά, παρά το γεγονός ότι και οι δύο σκοπούν στην αποκατάσταση του υποστάντος την άδικη εκτέλεση οφειλέτη.

Ειδικότερα, με τον θεσμό της επαναφοράς επιδιώκεται η αποκατάσταση της περιουσίας του καθ' ου στην κατάσταση που βρισκόταν πριν από την εκτέλεση, με αίτημα κατ' αρχήν να αποδοθεί στον καθ' ου το αντικείμενο της εκτελέσεως αυτούσιο και πλήρες¹⁷⁸. Η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση είναι επομένως μορφή αυτούσιας (φυσικής) αποζημίωσης, την οποία καθιερώνει το δικονομικό δίκαιο κατ' απόκλιση από τον βασικό κανόνα του άρθρου 297 ΑΚ, που καθιερώνει την αρχή της χρηματικής αποζημίωσης¹⁷⁹, και μάλιστα στο πλαίσιο αντικειμενικής ευθύνης, την οποία φέρει ο υπέρ ου η εκτέλεση εκ μόνου του γεγονότος ότι αποδυναμώθηκε ο εκτελεστός τίτλος του¹⁸⁰. Η απόκλιση αυτή δικαιολογείται τόσο από την τελολογία θέσπισης του θεσμού της επαναφοράς εν γένει, όσο και από το γεγονός ότι η επαναφορά ως θεσμός βρίσκεται κατά πολύ εγγύτερα στην φιλοσοφία του θεσμού του

¹⁷⁷ Βλ. Μπέης Κ., Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 498.

¹⁷⁸ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή Π., Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, σελ. 289.

¹⁷⁹ Βλ. Σχέδιον Αστικού Κώδικος, Ενοχικόν Δίκαιον ΙΙ, 1935, σημ. 5, σελ. 175. Έτσι μεταξύ πολλών Βαθρακοκοίλης Β., Αναλυτική Ερμηνεία-Νομολογία ΑΚ, Α' Τόμος, 1989, υπό α. 297, σελ. 453 με σχετικές παραπομπές στη νομολογία Σπυριδάκης Ι.- Περράκης Ευαγγ., Αστικός Κώδιξ (σχολιασμένος), Ενοχικόν Δίκαιον (Γενικό Μέρος), Τόμος Β1, 1977, υπό άρθρο 297 και υπό της υποσ. 3. Λιτζερόπουλος Γ., Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις), 1968, παρ. 83-84, σελ. 130 και παρ. 106, σελ. 174. Μπαλής Γ., Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, ανατύπωσης 1969, παρ. 31, σελ. 120 επ. Μαντζούφας Γ., Ενοχικόν Δίκαιον Α' (Μέρος Γενικόν), παρ. 5, υπό ΙV, σελ. 47. Βλ. και την ΑΠ 813/2013 δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ όπου αναφέρεται «...από τη διάταξη αυτή (297 ΑΚ) προκύπτει ότι ως κανόνας τίθεται η αποζημίωση να οφείλεται σε χρήμα, διότι η λύση αυτή εξυπηρετεί πληρέστερα το μηχανισμό της σύγχρονης οικονομίας, η οποία στηρίζεται στη λειτουργία του χρήματος ως καθολικού μέτρου αξιών και εξοφλήσεως των ενοχών...».

¹⁸⁰ Βλ. Μπέης Κ., Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 500.

αδικαιολόγητου πλουτισμού του ΑΚ¹⁸¹, απ' όσο στο θεσμό της αποζημίωσης συνεπεία αδικοπραξίας (ο οποίος απαντά το δικονομικό του αντίστοιχο στη ρύθμιση του 940 ΚΠολΔ). Μόνο στην περίπτωση που η αυτούσια και φυσική αποκατάσταση είναι αδύνατη, η αποκατάσταση τρέπεται σε χρηματική ως μορφή αδυναμίας προς παροχή (335 ΑΚ), και πάλι όμως ανεξαρτήτως υπαιτιότητας¹⁸² και όχι υπό τους αυστηρούς όρους του άρθρου 940 ΚΠολΔ¹⁸³.

Αντίθετα, ο θεσμός της αποζημίωσης του άρθρου 940 ΚΠολΔ, αφορά τις περαιτέρω ζημίες, που δεν ταυτίζονται με τη στέρηση του περιουσιακού αντικειμένου καθ' αυτήν που υπέστη ο καθ' ου διαμέσου της εκτέλεσης, αλλά αφορούν άλλες ζημίες εξ αφορμής της εκτέλεσης¹⁸⁴. Έτσι, στην περίπτωση αυτή εύλογα υπήρξε διαφοροποίηση κι επιστροφή στον κανόνα της αρχής της χρηματικής αποζημίωσης του α. 297 ΑΚ, καθώς η εδώ καθιερούμενη αξίωση εισάγει γνήσια αδικοπρακτική ευθύνη και γνήσια ουσιαστικού δικαίου αξίωση¹⁸⁵, όπως επισημαίνεται και στη σχετική συζήτηση στο πλαίσιο του ΣχΚΠολΔ¹⁸⁶, και μάλιστα ο βαθμός της υπαιτιότητας του συναρτήσκει του είδους του εκτελεστού τίτλου που απετέλεσε το θεμέλιο της εκτέλεσης (προσωρινώς εκτελεστή απόφαση, τελεσίδικη απόφαση) συγκαθορίζουν την θεμελίωση ή μη ευθύνης του στις δύο πρώτες παραγράφους του α. 940 ΚΠολΔ, ενώ στην τρίτη παράγραφο του ίδιου άρθρου καθιερώνεται και πάλι πταισματική ευθύνη του

¹⁸¹ Βλ. ανωτέρω.

¹⁸² Βλ. **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος II, υπό άρθρο 940, σελ. 1498-1499.

¹⁸³ Έτσι η Απαλλαγάκη, βλ. **Απαλλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 233

¹⁸⁴ Βλ. **Μπέης Κ.**, Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 500

¹⁸⁵ Βλ. **Απαλλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 233· Σύμφωνοι και **Φραγκίστας/Γέσιου-Φαλτσή**, Αναγκαστική Εκτέλεση, τ.Ι, παρ. 44, σ. 356· **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεση, άρθρο 940, παρ.198, σ.564· Βλ. επίσης **ΑΠ 1678/1984**, ΝοΒ 1985, σ.1019 Ι. Κατά την **ΑΠ 63/1992**, ΕλλΔνη 1993.594 ΙΙ για τη θεμελίωση της αξιώσεως απαιτείται ακόμη η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της πράξεως εκτελέσεως και της επελθούσας ζημίας, η έκταση της οποίας κρίνεται κατά τις διατάξεις των άρθρων 297 και 298 ΑΚ.

¹⁸⁶ Βλ. **Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας**, 1959, τόμος VIII, σελ. 14, όπου επισημαίνεται ότι «ο λόγος της ευθύνης προς αποζημίωσιν είναι το άδικο της αναγκαστικής εκτελέσεως, τουτέστιν ότι η αναγκαστική εκτέλεσις εγένετο, καίτοι μη υφισταμένης απαιτήσεως προς ικανοποίησιν αυτής. Εφ' όσον τελεσιδικώς εβεβαιώθη ότι δεν υφίστατο δικαίωμα κατά το ουσιαστικόν δίκαιον, η γενομένη εκτέλεσις είναι άδικος. Θα ήτο όμως ανεπιεικής να ευθύνεται εις αποζημίωσιν ο επισπεύσας την εκτέλεσιν, αν δεν εβαρύνετο και δι' υπαιτιότητος¹⁸⁶. Εφ' ώ και το άρθρον 14 επιβάλλει υποχρέωσιν προς αποζημίωσιν, εφ' όσον ο προβάς εις την εκτέλεσιν διάδικος εγνώριζεν ή ηδύνατο να γνωρίζη, ότι κατά το ουσιαστικόν δίκαιον δεν υφίστατο υπέρ αυτού δικαίωμα».

για την περίπτωση της για οιονδήποτε λόγο αμετάκλητης ακύρωσης αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁸⁷.

Περαιτέρω, σημαντική διαφοροποίηση υπάρχει μεταξύ του θεσμού της επαναφοράς και του θεσμού της αποζημίωσης, στον τομέα των ενστάσεων που μπορούν να προβληθούν. Ειδικότερα, ο θεσμός της επαναφοράς δεν κάμπτεται με ενστάσεις, και ιδίως με την ένσταση καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος (281 ΑΚ), του συντρέχοντος πταίσματος, ή της κατ' άρθρο 336 ΑΚ απόδειξης της έλλειψης υπαιτιότητας εκ μέρους του ήδη υπόχρεου, ενώ η αποζημίωση του άρθρου 940 ΚΠολΔ υπόκειται σε αυτές τις ενστάσεις¹⁸⁸.

Επιπλέον, από την φύση της η αξίωση επαναφοράς δεν είναι δυνατό να ασκηθεί κατά τρόπο αντίθετο στην καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη, ενώ το ενδεχόμενο αυτό δεν μπορεί να αποκλειστεί για την αξίωση της αποζημίωσης του άρθρου 940 ΚΠολΔ.

Ακόμη, σε δικονομικό επίπεδο, η αξίωση επαναφοράς μπορεί να ασκηθεί, όπως προαναφέρθηκε, το πρώτον στο δικάζον το ένδικο μέσο δικαστήριο, τελώντας υπό την ενδοδιαδικαστική αίρεση της παραδοχής του τελευταίου, σε αντίθεση με την κατά το άρθρο 940 ΚΠολΔ αξίωση αποζημίωσης η οποία επιδιώκεται με αυτοτελή αγωγή που ασκείται κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου¹⁸⁹.

Τέλος, η παραγραφή τόσο της αξίωσης επαναφοράς, όσο και της αξίωσης αποζημίωσης του 940 ΚΠολΔ είναι πενταετής¹⁹⁰.

¹⁸⁷ Βλ. **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1495-6.

¹⁸⁸ Βλ. **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος ΙΙ, υπό άρθρο 940, σελ. 1514.

¹⁸⁹ Βλ. **Μπέης Κ.**, Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δ 35, σελ. 501.

¹⁹⁰ Βλ. **Γεωργιάδης Απ. – Σταθόπουλος Μ.**, Κατ' άρθρον ερμηνεία ΑΚ, υπό άρθρο 937, σελ. 831.

VII. Η προβληματική της αξίωσης αποζημίωσης λόγω άδικου δεδικασμένου (940 παρ. 2 ΚΠολΔ – 333 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η βασική λειτουργία και στόχευση του θεσμού των ενδίκων μέσων συνίσταται στη διόρθωση των εσφαλμένων δικαστικών αποφάσεων. Ωστόσο, είναι ευνόητο ότι η ύπαρξη του θεσμού των ενδίκων μέσων δεν αποκλείει σε κάθε περίπτωση το ενδεχόμενο μιας εσφαλμένης – άδικης απόφασης και την εντεύθεν δημιουργία άδικου δεδικασμένου¹⁹¹.

Όταν, περαιτέρω, θεμέλιο της εκτέλεσης είναι άδικη απόφαση, τότε αναπόδραστα καθίσταται άδικη και η ίδια η εκτέλεση. Οι συνέπειες όμως της άδικης εκτέλεσης δεν μπορούν να παραμερισθούν εάν δεν κλονισθεί το θεμέλιο της, αν δεν ανατραπεί δηλαδή το άδικο δεδικασμένο.

Στο άρθρο 333 παρ. 1 ΚΠολΔ προβλέπεται ότι οι διάδικοι και οι διάδοχοι τους δεν μπορούν να προσβάλουν την απόφαση για δόλο κάποιου διάδικου ή τρίτου, παρά μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται αναψηλάφηση και μόνον αν συντρέχει συναφής λόγος αναψηλάφησης, λ.χ. αν η απόφαση στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση μάρτυρα ή διαδίκου κατ' άρθρο 544 αριθ. 6 ΚΠολΔ¹⁹².

Σύμφωνα δε, με το άρθρο 940 παρ. 2 ΚΠολΔ, αν εξαφανιστεί ύστερα από άσκηση ένδικου μέσου τελεσίδικη απόφαση που εκτελέστηκε, εκείνος κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση έχει δικαίωμα, εκτός από την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση σύμφωνα με το άρθρο 914, να ζητήσει από εκείνον που επέσπευσε την εκτέλεση αποζημίωση για τις ζημίες που προήλθαν από την εκτέλεση, μόνο αν αυτός είχε δόλο ως προς τη μη ύπαρξη του δικαιώματος.

Το ερώτημα που τίθεται περαιτέρω είναι αν η θεμελιούμενη στο άρθρο 940 παρ. 2 ΚΠολΔ αξίωση αποζημίωσης από επισπευσθείσα άδικη εκτέλεση είναι δυνατόν να ασκηθεί εκτός των ορίων που διαγράφει το άρθρο 333 παρ. 1 ΚΠολΔ ή, με άλλα λόγια, αν το δεδικασμένο που επετεύχθη συνεπεία δόλιας

¹⁹¹ Βλ. Μιχαλάκης Εμμ., Περὶ τῆς ἀδικοῦ διαδικαστικῆς πράξεως, 1944, σελ. 22 επ, σελ. 103

¹⁹² Βλ. Νίκας Νικ., Πολιτική Δικονομία, Τόμος ΙΙ, 2005, σελ. 728· ΕφΘεσ 751/1980, ΕΛΛΔνη 1980, σελ. 725.

συμπεριφοράς του νικήσαντος διαδίκου, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η δικαστική απόφαση βεβαιώνει τελεσίδικα ανύπαρκτο δικαίωμα, μπορεί να διασπασθεί εμμέσως υπό τους όρους της αδικοπρακτικής ευθύνης του ΑΚ (940 ΚΠολΔ σε συνδ. με 914 ΑΚ, 919 ΑΚ).

Σύμφωνα με την πάγια, πλέον, στάση της νομολογίας¹⁹³ καιμάλλον κρατούσα θέση στην θεωρία¹⁹⁴, δεν είναι δυνατή η έμμεσηδιάσπαση του δεδικασμένου, μέσω της άσκησης αγωγής αποζημίωσηςκατ' άρθρο 914 ή 919 ΑΚ, αλλά ούτε και η αναζήτηση όσωνκαταβλήθηκαν μέσω αγωγής αδικαιολόγητου πλουτισμού κατ' άρθρο904 ΑΚ, αφού το δεδικασμένο της απόφασης συνιστά νόμιμο λόγο γιατην διατήρηση του πλουτισμού¹⁹⁵. Με άλλα λόγια, η διάσπαση του δεδικασμένου επιτρέπεται, σύμφωνα και με τη ρητή διατύπωση του άρθρου 333 παρ. 2 ΚΠολΔ, μόνο στις περιπτώσεις που επιτρέπεται αναψηλάφηση.

Η θέση αυτή εκκινεί από την παραδοχή ότι δεδικασμένο δεν δημιουργούν μόνον οι ορθές, αλλά και οι εσφαλμένες ή άδικες δικαστικές αποφάσεις¹⁹⁶. Γίνεται δε περαιτέρω αναμφίβολα δεκτό¹⁹⁷ ότι όταν το σφάλμα της δικαστικήςαπόφασης μπορεί να αποδοθεί μόνο σε απλή αβλεψία ή απλή αμέλεια του δικαστηρίου ή

¹⁹³ **Βλ.** ΑΠ 745/1986, ΝοΒ 1987, σελ. 736-737· ΕφΑΘ 7604/1995, ΕλλΔνη 1996, σελ. 694, σημ. Μαργαρίτη κατά την οποία: «Για τον λόγο αυτόν δεν μπορεί να ανατραπεί ή να καταστεί ανενέργητο το δεδικασμένο, είτε αμέσως με την δημιουργία νέας δίκης για το αντικείμενο μεταξύ των διαδίκων, είτε εμμέσως με την προσβολή του δεδικασμένου ως προϊόντος δόλου, με την άσκηση από τον διάδικο που νικήθηκε νέας αγωγής κατά του νικήσαντος, με την οποία θα επιδιώκεται, κατά τα άρθρα 914 και 919 ΑΚ, η επιδίκαση αποζημίωσης, ίσης προς το αντικείμενο που επιδικάσθηκε.», **ομοίως** ΕφΠειρ 126/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΑΘ 12041/1989, ΑρχΝ 1990, σελ.148· ΕφΑΘ 5328/1978, ΝοΒ 1979, σελ. 232· ΕφΑΘ 2155/1978, ΝοΒ 1979, σελ. 789· **Αντιθ.**ΟΛΑΠ 1339/1985, ΕλλΔνη 1985.1141.

¹⁹⁴ **Βλ.Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 242 επ.· **Αρβανιτάκης Π.**, Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου, 1995, σελ. 195· **Κουσουύλης, σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔτομ Ι υπό άρθρο 333, σελ. 671· **ΝίκαςΝικ.**, Πολιτική Δικονομία, Τόμος ΙΙ, 2005, σελ. 728.

¹⁹⁵ **Βλ. ΑΠ 745/1986**, ΝοΒ 1987, σελ. 736-737 κατά την οποία: «Υπάρχει όμως νόμιμη αιτία όταν αποκομίζει κάποιος ωφέλεια από επιδίκαση μετά από δικαστική απόφαση και το δεδικασμένο που παράγεται από αυτή, δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε με αγωγή που στηρίζεται στον αδικαιολόγητο πλουτισμό», και **ΕφΑΘ 8009/1997** ΝοΒ 1998, σελ. 652 κατά την οποία: «Περαιτέρω, κατά την παρ. 1 του άρθρου 333 ΚΠολΔ, οι διάδικοι και οι διάδοχοί τους δεν μπορούν να προσβάλουν την απόφαση για δόλο κάποιου διαδίκου ή τρίτου παρά μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται αναψηλάφηση. Η έννοια της διάταξης αυτής είναι ότι ο διάδικος ή οι διάδοχοί του δεν μπορούν, επικαλούμενοι δόλο του αντιδίκου ή τρίτου, να προσβάλουν την απόφαση που αποτελεί δεδικασμένο, παρά μόνο αν η δόλια ενέργεια συνιστά ορισμένο λόγο αναψηλάφησης και μόνο με το ένδικο αυτό μέσο και εντός της προβλεπόμενης για την άσκησή του προθεσμίας.»· **ομοίως** ΕφΑΘ 7604/1995, ΕλλΔνη 1996, σελ. 694, σημ. Μαργαρίτη.

¹⁹⁶ **Βλ. ΑΠ 818/2008 ΝΟΜΟΣ**, κατά την οποία : «Δεδικασμένο παράγεται και όταν η τελεσίδικη δικαστική απόφαση είναι εσφαλμένη για οποιοδήποτε λόγο, ανατρέπεται δε μόνο με την εξαφάνιση της απόφασης μετά από επιτυχή άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως ή αναψηλάφησης.», **ομοίως** ΑΠ 1069/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1061/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΛαρ 399/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΑΘ 8509/2000, ΑρχΝ 2002.90-91· **ΝίκαςΝικ.**, Πολιτική Δικονομία, Τόμος ΙΙ, 2005, σελ. 654.

¹⁹⁷ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 246.

των διαδικίων, η εγγύηση που παράγει το δεδικασμένο, για λόγους διακαικής ασφάλειας, θα πρέπει να κατισχύσει ουσιαστικής ή δικονομικής ορθότητας.

Από την άλλη, καθώς το δεδικασμένο δεν ανάγεται σε καμία περίπτωση σε αυτοσκοπό, προβλέπονται σε αρκετές διατάξεις του ΚΠολΔ δικονομικοί μηχανισμοί που κάμπτουν το θεσμό του δεδικασμένου υπέρ της ουσιαστικής ή δικονομικής ορθότητας¹⁹⁸. Κοινό χαρακτηριστικό όμως, όλων των περιπτώσεων διάσπασης του κανόνα του δεδικασμένου αποτελεί η ρητή νομοθετική πρόβλεψή τους, ακριβώς λόγω του εξαιρετικού τους χαρακτήρα. Για την περίπτωση όμως της άδικου δεδικασμένου, όχι μόνο δεν υφίσταται τέτοια ρητή πρόβλεψη, αλλά αντίθετα ρητά αποκλείεται η κάμψη του εκτός των ορίων της αναψηλάφησης (333 παρ. 1 ΚΠολΔ)¹⁹⁹.

Τέλος, η θέση αυτή αιτιολογείται και από την ίδια τη διατύπωση του άρθρου 940 παρ. 1, 2 ΚΠολΔ, που προϋποθέτει την ευδοκίμηση ενδίκων μέσων, προκειμένου να γεννηθεί το δικαίωμα αποζημίωσης του υποστάντος την άδικη εκτέλεση. Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 940 παρ. 1, 2 ΚΠολΔ, όχι μόνο αναφέρεται ρητά στην προηγούμενη ευόδωση τακτικού (παρ. 1) ή έκτακτου (παρ. 2) ενδίκου μέσου, αλλά προβλέπει και αξίωση επαναφοράς, η οποία επίσης προϋποθέτει την ευδοκίμηση ενδίκων μέσων²⁰⁰. Το δεδικασμένο επομένως κάμπτεται, μόνον στις περιοριστικά απαριθμούμενες στο άρθρο 544²⁰¹ ΚΠολΔ περιπτώσεις, όπου επιτρέπεται αναψηλάφηση, και μάλιστα μέσα στη νόμιμη προθεσμία των 60 ημερών (605 ΚΠολΔ) που προβλέπεται για την άσκηση της. Αντίθετα ερμηνεία θα σήμαινε διεύρυνση τόσο των λόγων αναψηλάφησης²⁰², όσο και της

¹⁹⁸ Παραδείγματος χάριν, ο θεσμός της επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, όταν η παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως ενδίκων μέσων οφείλεται σε ανώτερη βία ή διαδικαστικό δόλο του διαδίκου (152 ΚΠολΔ), η μεταρρυθμιστική αγωγή δια της οποίας διασπάται το δεδικασμένο σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών στις οποίες βασίστηκε η απόφαση καταδίκης σε καταβολή περιοδικών παροχών (334 ΚΠολΔ), ακόμα και οι προφανείς και σημαντικές παραβιάσεις θεμελιωδών διατάξεων που θεμελιώνουν δικαίωμα αναψηλάφησης (544 ΚΠολΔ), ο περιορισμός της έκτασης των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου στην ορισμένη στην εκάστοτε περίπτωση νομική αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του δικαστηρίου (324 ΚΠολΔ), στην περίπτωση των μη προταθέντων αυτοτελών ενστάσεων που δεν καλύπτονται απ' το δεδικασμένο (330 παρ. 2 ΚΠολΔ), κλπ, βλ. **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 246-247.

¹⁹⁹ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 247.

²⁰⁰ **Βλ. Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά κι Αποζημίωση, 1994, σελ. 251.

²⁰¹ Η εξεταζόμενη περίπτωση του συνεπεία δόλιας συμπεριφοράς του νικήσαντος διαδίκου κτηθέντος δεδικασμένου υπάγεται στις περιπτώσεις αναψηλάφησης για ουσιαστικούς λόγους, και εξ αυτού του λόγου η προθεσμία για την άσκησή της προσδιορίζεται με βάση τις παραγράφους 6-8 του άρθρου 544 ΚΠολΔ.

²⁰² Με την δημιουργία δηλαδή ενός νέου αυτοτελούς λόγου αναψηλάφησης λόγω δόλου του διαδίκου προς επίτευξη δεδικασμένου.

προθεσμίας για την άσκηση της, η οποία είναι κατά πολύ συντομότερη από τον χρόνο παραγραφής της αδικοπραξίας²⁰³.

Εξάλλου, εάν δεν ανατραπεί η εκτελεσθείσα δικαστική απόφαση, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για παράνομη πρόκληση ζημίας, αφού ημείωση της περιουσίας του αιτουμένου την αποζημίωση οφείλεται σενόμιμη υποχρέωση του, η οποία πηγάζει από τη δικαστική απόφαση²⁰⁴.

Αντίθετη, πάντως, ήταν η θέση της παλαιότερης νομολογίας²⁰⁵, η οποία υποστηρίζεται και από μέρος της θεωρίας²⁰⁶, κατά την οποία η δόλια κτήση δεδικασμένου συνιστά αδικοπραξία κατά την έννοια των άρθρων 914 ή 919 ΑΚ και επομένως είναι δυνατή η άσκηση αγωγής αποζημίωσης από τον ηττηθέντα και ζημιωθέντα διάδικο κατά του νικήσαντος και ζημιώσαντος αυτόν αντιδίκου του που απέκτησε δεδικασμένο με δόλια μέσα. Στα πλαίσια της θέσης αυτής έχουν υποστηριχθεί δύο απόψεις σχετικά με την διάσπαση του δεδικασμένου. Κατά την πρώτη άποψη²⁰⁷, η αγωγή αποζημίωσης δεν ανατρέπει την προηγούμενη τελεσίδικη απόφαση, αλλά αντίθετα στηρίζεται σ' αυτήν, εφόσον ως αίτημα έχει την επιδίκαση ζημίας, την οποία υφίσταται ο ενάγων λόγω της απόφασης εκείνης. Κατά την δεύτερη άποψη²⁰⁸, για την διαπίστωση της ζημίας, αναγκαστικά διασπάται μερικώς το δεδικασμένο, αφού ο δικαστής της αγωγής αποζημίωσης θα θέσει υπό έλεγχο την άδικη απόφαση και θα δεχθεί, για να επιδικάσει την αποζημίωση ότι αυτή δεν έκρινε ορθά. Οι απόψεις αυτές δεν μπορούν όμως να γίνουν δεκτές, διότι με αυτόν τον τρόπο το δεδικασμένο θα

²⁰³ **Βλ. Ζερβογιάννη Ελ.**, Η επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης ως τρόπος αποκατάστασης της ζημίας (Μία συμβολή στην ερμηνεία της ΑΚ 297 εδ.2), 2006, σελ. 253(υποσημ. 840).

²⁰⁴ **Βλ. Κουσούλης, σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα**, Ερμηνεία ΚΠολΔτομ Ι υπό άρθρο 333, σελ. 671.

²⁰⁵ **Βλ.** ΑΠ 259/1891, Θέμις Β'(1), σελ. 361· ΑΠ 53/1892 Θέμις Γ'(1), σελ. 265· ΑΠ 25/1894, Θέμις Ε'(1), σελ. 146· ΑΠ 174/1903, Θέμις ΙΔ'(1), σελ. 595· ΑΠ 43/1904, Θέμις ΙΕ'(1), σελ. 425· ΑΠ 490/1904, Θέμις ΙΣΤ'(1), σελ. 323· ΑΠ 180/1905, Θέμις ΙΕ'(1), σελ. 130· Αντίστοιχη είναι και η πάγια θέση της γερμανικής νομολογίας, η οποία, πάντως, μετά την οξεία κριτική που της έχει ασκηθεί από τη θεωρία, εμφανίζεται πλέον επιφυλακτικότερη. **βλ. Ζερβογιάννη Ελ.**, Η επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης ως τρόπος αποκατάστασης της ζημίας (Μία συμβολή στην ερμηνεία της ΑΚ 297 εδ.2), 2006, σελ. 254-255.

²⁰⁶ **Βλ. Φραγκίστας Χ.**, Άμυνα κατά δεδικασμένου αθεμίτως κτηθέντος, Θέμις ΝΔ (1943), σελ. 138-144· **Καλαβρός Κ.**, Δεδικασμένον δόλωκτηθέν ως λόγος αποζημίωσης, Δ 4 (1973), σελ. 198-213· **Φασούλας Ζ.**, Η δόλια κτήση δεδικασμένου ως αδικοπραξία και ως αδικαιολόγητος πλουτισμός, ΑρχΝ 2005, σελ. 273-306.

²⁰⁷ **Βλ. Φραγκίστας Χ.**, Άμυνα κατά δεδικασμένου αθεμίτως κτηθέντος, Θέμις ΝΔ (1943), σελ. 142-144· **Φασούλας Ζ.**, Η δόλια κτήση δεδικασμένου ως αδικοπραξία και ως αδικαιολόγητος πλουτισμός, ΑρχΝ 2005, σελ. 290.

²⁰⁸ **Βλ. Καλαβρός Κ.**, Δεδικασμένον δόλωκτηθέν ως λόγος αποζημίωσης, Δ 4 (1973), σελ. 205· **Φασούλας Ζ.**, Η δόλια κτήση δεδικασμένου ως αδικοπραξία και ως αδικαιολόγητος πλουτισμός, ΑρχΝ 2005, σελ. 273 επ.

έχανε τη σημασία του, ως εγγύησης ασφάλειας του δικαίου και της κοινωνικής ειρήνης.

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η αγωγή αποζημίωσης της παρ. 2 του άρθρου 940 ΚΠολΔ, δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί εκτός των ορίων της αναψηλάφησης. Κατά συνέπεια η διάταξη αυτή δεν αντιστρατεύεται εκείνη του άρθρου 333 παρ. 1 ΚΠολΔ, αλλά επαναλαμβάνει την απαγόρευση της, καθώς προϋπόθεση εφαρμογής του είναι η προηγούμενη εξαφάνιση της εκτελεσθείσας δικαστικής απόφασης μετά την ευδοκίμηση των κατ' αυτής ενδίκων μέσων.

VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο καθ' ού η εκτέλεση δεν μένει απροστάτευτος απέναντι στο ενδεχόμενο του να υποστεί μια τελικώς αδικαιολόγητης/άδικης εκτέλεση εναντίον του, στις περιπτώσεις που η δικαστική κρίση που αποτέλεσε το θεμέλιό της μετέπειτα ανατραπεί ή μεταρρυθμιστεί. Τουναντίον, ο δικονομικός νομοθέτης δεν αρκείται στην ύπαρξη των θεσμών του αδικαιολόγητου πλουτισμού και των αδικοπραξιών του ουσιαστικού δικαίου, αλλά αποσκοπώντας στην όσο το δυνατόν ταχύτερη, δραστικότερη και ολιγοδάπανη αποκατάσταση του διαδίκου που «επωμίσθηκε» τα βάρη μιας εσφαλμένης δικαστικής κρίσης προβλέπει τους θεσμούς της επαναφοράς (α. 914, 550, 579 ΚΠολΔ) και της αποζημίωσης (α. 940 ΚΠολΔ).

Ως μια πρώτη γραμμή άμυνας προβλέπεται η επαναφορά με την οποία σκοπείται προεχόντως διόρθωση των σφαλμάτων της δικαστικής κρίσης σε επίπεδο εκτελέσεως, και η αναστροφή των άμεσων συνεπειών της εκτελέσεως με την επαναφορά της περιουσίας του καθ' ου στη νομική και πραγματική κατάσταση που βρισκόταν πριν την επισπευθείσα εναντίον του εκτέλεση. Η ρύθμιση αυτή κρίνεται σε γενικές γραμμές επιτυχής, καθώς ως βασική της προϋπόθεση έχει απλώς την εξαφάνιση του θεμελίου της εκτελέσεως και είναι αποσυνδεδεμένη από προϋποθέσεις που ανάγονται στην ουσία της υπόθεσης αναφορικά με την ύπαρξη του δικαιώματος και το πταίσμα του επισπεύδοντος. Επιπλέον, καθώς παρέχεται η δυνατότητα σώρευσης της με τα τακτικά ένδικα

μέσα, επιτυγχάνεται η σκοπούμενη ταχύτητα και δραστικότητα και η αποφυγή εμπλοκής του οφειλέτη σε πολυδάπανες και χρονοβόρες διαδικασίες, με αποδεικτικές δυσκολίες.

Έτσι, αν ο καθ' ου η εκτέλεση δικαιωθεί δικαστικά αφότου έχει εκκινήσει η εις βάρος του διαδικασία εκτέλεσης, με την εξαφάνιση της προσωρινώς εκτελεστής/τελεσίδικης απόφασης και της παράλληλης απόρριψης της αγωγής, έχει σε κάθε περίπτωση αξίωση γι' αυτούσια αποκατάσταση της (άμεσης) ζημίας που υπέστη από την εκτέλεση και μάλιστα ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα του επισπεύδοντος, ακόμη και αν ο επισπεύδων τελεί σε ανυπαίτια αδυναμία παροχής (335,336 ΑΚ), οπότε και έχει υποχρέωση για χρηματική αποζημίωση, και πάλι ανεξαρτήτως υπαιτιότητάς του.

Εκτός όμως από την αξίωση επαναφοράς ο καθ' ου η άδικη εκτέλεση, έχει και περαιτέρω αξίωση για χρηματική αποζημίωσή του με βάση το α. 940 παρ.1,2 ΚΠολΔ, για τις περαιτέρω ζημίες τις οποίες υπέστη εξ αφορμής της εκτέλεσης (έμμεση ζημία). Βέβαια, στην περίπτωση αυτή απαιτείται επιπρόσθετα και πταίσμα του δανειστή ως προς την γνώση του για την ανυπαρξία του επίδικου δικαιώματος, αντικατοπτρίζοντας τον κυρωτικό για τον αμελή δανειστή χαρακτήρα της διάταξης. Επιτελεί έτσι η διάταξη αυτή και προληπτική λειτουργία αποτρέποντας την αβασάνιστη προσφυγή των δανειστών τόσο στην πρόωρη εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, όσο και στην εκτέλεση αποφάσεων που γνωρίζουν ότι βεβαιώνουν ανύπαρκτες σε ουσιαστικό επίπεδο απαιτήσεις.

Τέλος, ο οφειλέτης διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα του να προσφύγει παράλληλα και με τον θεσμό του αδικαιολόγητου πλουτισμού για να επιτύχει την αποκατάστασή του, τον οποίο βέβαια η Νομολογία μας θεωρεί μόνο επικουρικής-επιβοηθητικής φύσης σε σχέση με τις προεκτεθείσες δυνατότητες του δικαιωθέντος καθ' ου.

ΙΧ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ **Απαλαγάκη Χ.**, Επαναφορά και Αποζημίωση (μετά την αναγκαστική εκτέλεση), Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1994
- ❖ **Απαλαγάκη Χ.**, Ζητήματα επαναφοράς μετά την εκτέλεση λοιπών, πλην της δικαστικής αποφάσεως, εκτελεστών τίτλων, Δ 31 (2000), σελ. 615 – 630
- ❖ **Αρβανιτάκης Π.**, Τα χρονικά όρια του δεδικασμένου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1995
- ❖ **Βαθρακοκοίλης Β.**, Αναλυτική Ερμηνεία-Νομολογία ΑΚ, Α' Τόμος, 1989
- ❖ **Βαθρακοκοίλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο) Τόμος Ε', Αθήνα, 1997
- ❖ **Βαθρακοκοίλης Β.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Οι τροποποιήσεις έως το Ν2915/2001(Συμπληρωματικός Τόμος) , Αθήνα, 2001
- ❖ **Γέσιου-Φαλτσή Π.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1998
- ❖ **Γεωργιάδης Απ.-Σταθόπουλος Μ.**, Αστικός Κώδιξ – Γενικό Ενοχικό, τόμος ΙΙ, Εκδοτικός Οίκος Αφοι Π. Σάκκουλα, 1979
- ❖ **Γεωργιάδης Απ.-Σταθόπουλος Μ.**, Αστικός Κώδιξ – Ειδικό Ενοχικό, τόμος ΙV, Εκδοτικός Οίκος Αφοι Π. Σάκκουλα, 1982
- ❖ **Γεωργιάδης Απ.**, Ενοχικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, Αθήνα, 1999
- ❖ **Δαγτόγλου Πρ.**, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Β', Αθήνα-Κομοτηνή 2012
- ❖ **Ζερβογιάννη Ελ.**, Η επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης ως τρόπος αποκατάστασης της ζημίας (Μία συμβολή στην ερμηνεία της ΑΚ 297 εδ.2), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2006
- ❖ **Καλαβρός Κ.**, Δεδικασμένον δόλωκτηθέν ως λόγος αποζημιώσεως, Δ 4 (1973), σελ. 198-213

- ❖ **Καυκάς Κ.**, Ενοχικόν Δίκαιον (Ερμηνεία κατ' άρθρον)- Ειδικό Μέρος, Τόμος Β', 1975
- ❖ **Κεραμεύς - Κονδύλης - Νίκας**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Τόμος ΙΙ, Αρ. 591-1054, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2000
- ❖ **Κεραμεύς Κ.**, Εκτέλεση διαταγής πληρωμής που εκ των υστέρων ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους και αξίωση αποζημίωσης, Αρμενόπουλος 2002, σελ. 333-337
- ❖ **Λιτζερόπουλος Γ.**, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις), Αθήνα, 1968
- ❖ **Μαντζούφας Γ.**, Ενοχικόν Δίκαιον Α' (Μέρος Γενικών), Έκδοσις Τρίτη, Αθήνα, 1973
- ❖ **Μαργαρίτης Μ./ Μαργαρίτη Α.**, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Θεωρία και Νομολογία, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας, 2012
- ❖ **Μαριδάκης Γ.**, Η Εκτέλεσις αλλοδαπών αποφάσεων κατά το ισχύον εις την Ελλάδα δίκαιον, 1970
- ❖ **Μητσόπουλος Γ.**, Διαδικαστικές Πράξεις, εις Τόμο προς τιμήν Γεωργίου Ράμμου, Τόμος ΙΙ, Αθήνα 1979
- ❖ **Μιχαηλίδου Χ.**, Οριοθέτηση της ευθύνης προς αποζημίωση από άδικη εκτέλεση βάσει των άρθρων 940 ΙΙΙ ΚΠολΔ και 914 επ. ΑΚ υπό το πρίσμα της νομολογίας του Αρείου Πάγου, ΧρΙΔ 2010/Ι, σ.243-252
- ❖ **Μιχελάκης Εμμ.**, Περί της αδικού διαδικαστικής πράξεως, Αθήνα, 1944
- ❖ **Μπαλής Γ.**, Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, ανατύπωσις 1969
- ❖ **Μπέης Κ.**, Επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση και περαιτέρω χρηματική αποζημίωση, όταν αποδυναμώνεται η εκτέλεση, Δίκη 35 (2004), σελ. 498-510
- ❖ **Μπέης Κ.**, Αξίωση αποζημίωσης μετά την ακύρωση της αναγκαστικής εκτέλεσης, Δίκη 35(2004) σελ. 683επ.
- ❖ **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των άρθρων, Τόμος 21, Αναγκαστική Εκτέλεση Γενικό Μέρος Ι, 2003

- ❖ **Μπέης Κ.**, Πολιτική Δικονομία, Γενικές Αρχές και Ερμηνεία των Άρθρων, Τόμος 22, Αναγκαστική Εκτέλεση, Γενικό Μέρος ΙΙ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2004
- ❖ **Μπρακατσούλας Β.**, Έφεση και αναψηλάφηση (Θεωρία – Νομολογία – Πράξη), 1991
- ❖ **Μπρακατσούλας Β.**, Η αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1993
- ❖ **Μπρίνιας Ι.**, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμοι Ι και ΙΙ, Β' Έκδοση, 1983
- ❖ **Νίκας Νικ.**, Πολιτική Δικονομία, Τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003
- ❖ **Νίκας Νικ.**, Πολιτική Δικονομία, Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005
- ❖ **Νίκας Νικ.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Τόμος Ι, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2010
- ❖ **Νίκας Νικ.**, Επίκαιρα ζητήματα από την διαταγή πληρωμής, ΕλλΔνη 1996, σελ. 1209-1215
- ❖ **Οικονομίδης Β./Λιβαδάς Μ./Γιδόπουλος Λ.**, Εγχειρίδιον της Πολιτικής Δικονομίας, 7^η έκδοσις, Εκδόσεις Τζάκας και Δελαγραμματικής, Αθήνα, 1924
- ❖ **Ράμμος Γ.**, Στοιχεία Ελληνικής Πολιτικής Δικονομίας, ΙΙ Α', 4^η εκδ., 1961
- ❖ **Ράμμος Γ.**, Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, Τόμοι Ι – ΙV, Αθήναι, 1982-1985
- ❖ **Σαμουήλ Σ.**, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, 1993
- ❖ **Σπυριδάκης Ι.- Περάκης Ευαγγ.**, Αστικός Κώδιξ (σχολιασμένος), Ενοχικόν Δίκαιον (Γενικό Μέρος), Τόμος Β1, 1977
- ❖ **Σχέδιον Αστικού Κώδικος**, Ενοχικόν Δίκαιον ΙΙ, 1935
- ❖ **Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας**, τόμος VIII, 1959
- ❖ **Τριάντος Ν.**, Αστικός Κώδικας – Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2009

- ❖ **Φασούλας Ζ.**, Η δόλια κτήση δεδικασμένου ως αδικοπραξία και ως αδικαιολόγητος πλουτισμός, ΑρχΝ2005, σελ. 273 επ.
- ❖ **Φραγκίστας Χ.**, Άμυνα κατά δεδικασμένου αθεμίτως κτηθέντος, ΘέμιςΝΔ(1943), σελ. 138 επ.
- ❖ **Φραγκίστας/Γέσιου-Φαλτσή**, Αναγκαστική Εκτέλεση, τόμος Ι, Γενικό Μέρος (1978/1986)